

سرفصل‌های دروس رشته «تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم» سطح ۴

متن مصوبه:

سرفصل‌های دروس:

(۱) دروس مشترک صفحه ۱ الی ۱۷

(۲) دروس تخصصی صفحه ۱۸ الی ۸۵

دروس مشترک

الف) شناسه درس: ۱

عنوان درس:			فقه (۵)	
تعداد واحد	۳ واحد	تعداد ساعت	(۴۸ ساعت)	
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک ■ تخصصی □ جبرانی □	
پیش‌نیاز	-	هم‌نیاز	-	
هدف درس	تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و روش‌های استدلال فقهی با تأکید بر مسایل پرکاربرد رشته			

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

(مفهوم‌شناسی، اهمیت، جایگاه و پیشینه درس / معرفی منابع و پژوهش‌ها / آشنایی با روش‌های فهم ادله و متون فقهی)؛

۲. شرایط تکلیف:

○ بلوغ دختران از جهت سن (با تأکید بر بررسی تاریخی رسیدن دختران به بلوغ از جهت غیر سن)؛

○ رشد؛

۳. اجتهاد و تقلید:

○ ادله مشروعیت تقلید:

● دلیل عقلی؛

۱. در تدریس دروس فقه و اصول ضروری است مباحث با رویکرد و مثال‌های تاریخی ارائه شود و سیر تطور و ادوار تاریخی مباحث نیز لحاظ گردد.

مصوبه شد

• سیره متشرعه (بررسی تاریخی تقلید در ادوار مختلف)؛

۴. حیض:

○ شرایط حیض:

• اقل و اکثر حیض؛

• توالی؛

• سن (ابتدا و انتهای حیض)؛

۵. استحاضه (اقسام استحاضه)؛

۶. نماز مسافر:

○ وجوب قصر در سفر (آیه مربوطه)؛

۷. نماز جماعت:

○ شرط ذکورت در امام جماعت؛

(ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۵		۵			

(د) منابع:

(۱) اصلی:

(۱) سرفصل بلوغ:

۱- الحسینی الروحانی، السيد محمد صادق، فقه الصادق عليه السلام، تعداد مجلدات ۲۶، ج ۲۰، ص ۹۹، ۱۴۱۲، چاپ سوم، العلمية الكمية، مدرسة الامام الصادق عليه السلام؛

۲- سیفی، علی اکبر، دليل تحرير الوسيلة للإمام الخميني قدس سره - أحكام الاسرة، ص ۸۳، ۱۴۲۹، چاپ اول، مؤسسه تنظيم و نشر آثار امام خمینی قدس سره، تهران - ایران؛

(۲) سرفصل رشد:

۱- السيوري، جمال الدين المقداد بن عبدالله، تفسير آيه ۷۷ سوره نساء بر اساس تفسير كنز العرفان في فقه القرآن، الحيدري، منشورات المكتبة المرتضوية لإحياء الآثار الجعفرية؛

۲- الموسوي الخميني قدس سره، السيد روح الله، كتاب البيع، بي تا، مؤسسه مطبوعاتي اسماعيليان، قم؛

(۳) ساير سرفصلها:

خوئی، سيد ابوالقاسم، موسوعة الإمام الخوئی، بي تا، مؤسسة إحياء آثار الإمام الخوئی؛

(۲) فرعی:

(۱) شهيد صدر، سيد رضا، اجتهاد و تقليد، ۴۲۰ق، چاپ دوم، دفتر تبليغات اسلامي حوزه علميه قم، قم - ایران؛

(۲) الموسوي الخميني قدس سره، السيد روح الله، اجتهاد و تقليد، ۱ جلد، ۱۴۲۶ق، دوم، مؤسسة تنظيم و نشر آثار الإمام الخميني قدس سره، تهران؛

(۳) حائری، عبدالکريم، مؤمن قمی، محمد (محقق)، اراکی، محمدعلی (معلق)، درر، ۲ جلد، ۱۴۱۸ق، جماعة المدرسين في الحوزة العلمية بقم، قم - ایران.

الف) شناسه درس:

عنوان درس:			فقه (۶)
تعداد واحد	۳ واحد	تعداد ساعت	(۴۸ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک ■ تخصصی □ جبرانی □
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و روش‌های استدلال فقهی با تأکید بر مسایل پرکاربرد رشته		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:
- (مفهوم‌شناسی، اهمیت، جایگاه و پیشینه درس / معرفی منابع و پژوهش‌ها / آشنایی با روش‌های فهم ادله و متون فقهی)؛
۲. قاعده فراغ و تجاوز؛
۳. قاعده لاضرر؛
۴. قاعده لاجرح؛
۵. قاعده علی الید؛
۶. قاعده غرور؛
۷. قاعده صحت؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۵		۵			

(د) منابع:

(۱) اصلی:

۱) ایروانی، باقر، دروس التمهیدية فی القواعد الفقهية، ۱۳۸۴ ش، ۱۴۲۶ ق، مؤسسة الفقه للطباعة و النشر، قم - ایران؛

(۲) فرعی:

- ۱) الموسوی البجنوردی، حسن، ترجمه درایتی، محمد حسین، القواعد الفقهية، ۷ جلد، ۱۳۷۷ ش، الهادی، قم؛
- ۲) فاضل لنکرانی، محمد، القواعد الفقهية، ۱۳۸۳ ش، چاپ اول، مرکز فقهی ائمه اطهار علیهم السلام، قم؛
- ۳) مکارم شیرازی، ناصر، القواعد الفقهية، ۲ ج، ۱۳۷۰ ش، چاپ سوم، مدرسة الإمام علی بن ابی طالب علیه السلام، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: فقه (۷)			تعداد واحد
تعداد ساعت	تعداد ساعت	۳ واحد	تعداد واحد
(۴۸ ساعت)	نوع درس	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع واحد
مشترک ■ تخصصی □ جبرانی □	هم نیاز	-	پیش نیاز
-	هدف درس	تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و روش‌های استدلال فقهی با تأکید بر مسایل پرکاربرد رشته	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

(مفهوم‌شناسی، اهمیت، جایگاه و پیشینه درس / معرفی منابع و پژوهش‌ها / آشنایی با روش‌های فهم ادله و متون فقهی)؛

۲. ولایت فقیه:

○ ادله ولایت فقیه؛

○ قلمرو ولایت فقیه؛

○ رابطه حکم و فتوی (با تأکید بر فقهایی که در طول تاریخ از حکم حکومتی استفاده کرده‌اند)؛

○ رابطه ولایت فقیه با حق انتخاب مردم؛

○ حکم حاکم در ثبوت هلال:

● نقش حکم حاکم در ادوار مختلف تاریخ در ثبوت هلال؛

● نقش اختلاف مبانی مجتهدین در لزوم اطاعت از حاکم با تأکید بر مسأله رؤیت هلال با چشم مسلح؛

۳. امر به معروف و نهی از منکر:

○ شرایط وجوب امر به معروف:

● احتمال تأثیر؛

● منجز بودن واجب بر تارک واجب، و حرام بر فاعل حرام؛

۴. همکاری با حاکمان جور (با تأکید بر بررسی سیره اهل بیت علیهم السلام).

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۵		۵			

د) منابع:

۱) اصلی:

- ۱) الهی خراسانی، علی، مقاله «بررسی اعتبار چشم مسلح در رؤیت هلال (با تأکید بر دیدگاه آیت الله هاشمی شاهرودی)»، فصلنامه جستارهای فقهی و اصولی، ۱۳۹۸، دوره ۵، شماره ۲؛
- ۲) (سرفصل ولایت فقیه) حسینی حائری، سید کاظم، ولایت الأمر فی عصر الغیبة، ص ۸۷ تا ص ۱۴۵ و ص ۱۶۹ تا ص ۱۸۴، ۱۸۴، جلد ۱، ۱۴۲۴ق، چاپ دوم، مجمع الفکر الاسلامی، قم - ایران؛
- ۳) (سرفصل امر به معروف) موسوی خمینی^{قدس سره}، سید روح الله، سیفی، علی اکبر (شارح)، دلیل تحریر الوسیلة - الأمر بالمعروف والنهی عن المنکر، ص ۱۱۸ تا ص ۱۴۰، جلد ۱، ۱۳۸۸ش، ۱۴۳۰ق، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^{قدس سره}، تهران - ایران؛

۲) فرعی:

- ۱) الموسوی البجنوردی، حسن، مترجم درایتی، محمدحسین، القواعد الفقهیة، جلد ۷، ۱۳۷۷ش، الهادی، قم؛
- ۲) موسوی خمینی^{قدس سره}، سید روح الله، الخلل فی الصلاة، جلد ۱، بی تا، چاپ اول، بی نا؛
- ۳) فاضل لنکرانی، محمد، القواعد الفقهیة، مرکز فقهی ائمه اطهار علیهم السلام، چاپ اول، ۱۳۸۳ش، قم.
- ۴) الطباطبائی الحکیم، السید محسن، مستمسک العروة الوثقی، ۱۳۹۱هـ، چاپ چهارم، دار احیاء التراث العربی، بیروت؛
- ۵) شهیدی پور، محمدتقی، مقاله «رؤية الهلال بالعين المجردة»، پژوهشهای فقهی تا اجتهاد، سال اول، پاییز ۱۳۹۱، پیش شماره ۴؛

الف) شناسه درس:

عنوان درس: فقه (۸)			تعداد واحد
تعداد واحد	تعداد ساعت	۳ واحد	(۴۸ ساعت)
نوع واحد	نوع درس	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	مشترک ■ تخصصی □ جبرانی □
پیش نیاز	هم نیاز	-	-
هدف درس	تسلط بر برخی از مباحث مهم فقه و روش‌های استدلال فقهی با تأکید بر مسایل پرکاربرد رشته		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

(مفهوم‌شناسی، اهمیت، جایگاه و پیشینه درس / معرفی منابع و پژوهش‌ها / آشنایی با روش‌های فهم ادله و متون فقهی)؛

۲. زکات:

○ عدم وجوب زکات در غیر ۹ مورد معروف (با تأکید بر بررسی تاریخ موارد أخذ زکات در صدر اسلام)؛

۳. خمس:

○ خمس ارباح مکاسب:

● وجوب خمس ارباح مکاسب (وضعیت پرداخت خمس توسط مسلمانان و أخذ آن توسط حکومت در دو

قرن اول بررسی شود)؛

○ احکام مظالم:

● مال حلال مخلوط به حرام؛

۴. غیبت:

○ تعریف غیبت؛

○ قلمرو غیبت (صغیر، میت)؛

○ استثنائات حرمت غیبت؛

○ کفاره غیبت؛

۵. کذب:

- ادله حرمت کذب؛
- رابطه کذب و توریه؛
- موارد جواز کذب؛

۶. غنا:

- حرمت غنا (با تأکید بر استفاده از مباحث تاریخی در حکم آن):

• استثنائات حرمت غنا؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۵		۵			

د) منابع:

۱) اصلی:

- ۱) (سرفصل زکات و خمس) خوئی، سید ابوالقاسم، موسوعة الإمام الخوئی، ج ۲۵، ص ۱۹۵ تا ص ۲۲۳، مؤسسه إحياء آثار الإمام الخوئی؛
- ۲) (سرفصل مظالم مالی) الهاشمی الشاهرودی، سید محمود، کتاب الخمس، ۲ جلد، ص ۳۲۲ تا ص ۳۳۶، ۱۳۸۳ ش، دائرة المعارف الفقه الإسلامي، قم؛
- ۳) (سرفصل غیبت و کذب و غنا) انصاری، مرتضی بن محمد امین، مجمع الفكر الإسلامي، کمیته تحقیق تراث شیخ اعظم (محقق)، مکاسب محرمة، ۱۴۱۵ق، المؤتمر العالمي بمناسبة الذكرى المئوية الثانية لميلاد الشيخ الأعظم الأنصاری، الأمانة العامة، قم - ایران؛

۲) فرعی:

- ۱) (شهیدثانی)، زین الدین بن علی بن احمد، الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية، ۱۴۰۰، مجمع الفكر الإسلامي؛

مرتضی بن محمد امین

۲) الطباطبائی الحکیم، السید محسن، مستمسک العروة الوثقی، ۱۳۹۱هـ چاپ چهارم، دارإحياء التراث العربی، بیروت؛
۳) النجفی الجواهری، شیخ محمد حسن، جواهرالکلام فی شرح شرائع الإسلام، ۴۳ جلد، ج ۲۶، ص ۳۸، ۱۳۶۲ش، چاپ هفتم، دارإحياء التراث العربی، بیروت.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: اصول (۵)			تعداد واحد
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک ■ تخصصی □ جبرانی □
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	تسلط بر برخی از مباحث مهم اصولی با تأکید بر مسایل پرکاربرد رشته		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

(مفهوم‌شناسی، اهمیت، جایگاه و پیشینه درس / معرفی منابع و پژوهش‌ها / آشنایی با روش‌ها و اصول حاکم بر فهم ادله و اجتهاد و استنباط فقهی)؛

۲. عام و خاص:

- نحوه دلالت عام بر عموم؛
- تأثیر مخصص متصل و منفصل در ظهور عام؛
- اجمال مخصص لبی؛

۳. مطلق و مقید:

- حقیقت مطلق؛
- مقدمات حکمت:

۱. در تدریس دروس فقه و اصول ضروری است مباحث با رویکرد و مثال‌های تاریخی ارائه شود و سیر تطور و ادوار تاریخی مباحث نیز لحاظ گردد؛

مصوبه

• انصراف؛

• قدر متیقن در مقام تخاطب؛

۴. مفاهیم:

○ مفهوم شرط:

• یک دلیل بر مفهوم شرط همراه با نقدهای آن؛

• مسأله تداخل اسباب و مسببات؛

○ مفهوم وصف:

• یک دلیل مشهور بر نفی مفهوم بالجمله‌ای وصف؛

• یک دلیل بر ثبوت مفهوم فی الجمله‌ای وصف.

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۵		۵			

د) منابع:

۱) اصلی:

۱) خوئی، سید ابوالقاسم، محاضرات فی اصول الفقه، ۱۳۸۶، مؤسسه احیاء آثار امام خویی؛

۲) صدر، سید محمد باقر، دروس فی علم الاصول، الحلقة الثالثة، چاپ هفتم، ۱۳۹۲، دارالصدر؛

۲) فرعی:

۱) آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، کفایة الاصول، ۱۴۰۹ق، مؤسسه آل البيت علیهم السلام لإحياء التراث، قم - ایران؛

۲) سبحانی، جعفر، ارشاد العقول، ۱۴۲۰، دار الاضواء، بی جا.

الف) شناسه درس:

عنوان درس:			اصول (۶)
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک ■ تخصصی □ جبرانی □
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	تسلط بر برخی از مباحث مهم اصولی با تأکید بر مسایل پرکاربرد رشته		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

(مفهوم‌شناسی، اهمیت، جایگاه و پیشینه درس / معرفی منابع و پژوهش‌ها / آشنایی با روش‌ها و اصول حاکم بر فهم ادله و اجتهاد و استنباط فقهی)؛

۲. احکام قطع:

○ قطع وسواس؛

○ تجری؛

۳. اسباب قطع:

○ تواتر:

• اقسام تواتر؛

• عوامل مؤثر در حصول قطع به تواتر (با تأکید بر نقش منابع تاریخی)؛

○ اجماع؛

۴. سیره عقلا:

○ مبانی مختلف در اعتبار سیره عقلا در اثبات حکم شرعی و شرایط آن؛

۵. عرف:

○ جایگاه عرف در استنباط حکم شرعی:

• نقش عرف در کشف موضوع؛

• نقش عرف در استنباط احکام؛

۶. حجیت خبر واحد:

○ جایگاه اخبار تاریخی در اثبات حکم شرعی؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۵		۵			

د) منابع:

۱) اصلی:

۱) صدر، سید محمد باقر، دروس فی علم الاصول، الحلقة الثالثة، چاپ هفتم، ۱۳۹۲، دارالصدر؛

۲) ملاحمی خوارزمی، محمود بن محمد، الفائق فی اصول الدین، ۱۴۰۰، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران؛

۲) فرعی:

۱) بهسودی، محمد سرور، مصباح الاصول، تقریر الابحاث السید ابوالقاسم الموسوی «المحقق الخوئی»، ۱۳۸۱، فقاهاست؛

الف) شناسه درس:

عنوان درس:			اصول (۷)	
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)	
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک ■ تخصصی □ جبرانی □	
پیش نیاز	-	هم نیاز	-	
هدف درس	تسلط بر برخی از مباحث مهم اصولی با تأکید بر مسایل پرکاربرد رشته			

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

(مفهوم‌شناسی، اهمیت، جایگاه و پیشینه درس / معرفی منابع و پژوهش‌ها / آشنایی با روش‌ها و اصول حاکم بر فهم ادله و اجتهاد و استنباط فقهی)؛

۲. اصل اولی در شک در تکلیف؛

۳. برائت شرعی:

○ حدیث رفع، حدیث حجب؛

۴. اصل اولی در شک در مکلف به:

○ ماهیت علم اجمالی؛

○ ارکان علم اجمالی؛

۵. استصحاب:

○ تعریف استصحاب؛

○ استصحاب کلی؛

• فرق استصحاب کلی و جزئی؛

• اقسام استصحاب کلی؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۵		۵			

د) منابع:

۱) اصلی:

- ۱) صدر، سید محمد باقر، دروس فی علم الاصول، الحلقه الثالثه، چاپ هفتم، ۱۳۹۲، دارالصدر؛
- ۲) بهسودی، محمد سرور، مصباح الاصول، تقریر الابحاث آیه الله العظمی السید ابوالقاسم الموسوی «المحقق الخوئی»، ۱۳۸۱، فقاہت؛

۲) فرعی:

- ۱) انصاری، مرتضی بن محمد امین، محقق: سید ابراهیمی، مرتضی، الرسائل الجديدة و الفرائد الحديثة، ۱۳۹۱ ش، ۱۴۳۳ ق، الہادی، قم - ایران؛
- ۲) آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، کفایة الاصول، ۱۴۰۹ ق، مؤسسه آل البيت علیہم السلام لإحياء التراث، قم - ایران؛
- ۳) موسوی الخمینی، سید روح الله، رسائل، ۱۴۱۰ ق، اسماعیلیان، قم.

الف) شناسه درس:

اصول (۸)			عنوان درس:
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک ■ تخصصی □ جبرانی □
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	تسلط بر برخی از مباحث مهم اصولی با تأکید بر مسایل پرکاربرد رشته		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

(مفهوم‌شناسی، اهمیت، جایگاه و پیشینه درس / معرفی منابع و پژوهش‌ها / آشنایی با روش‌ها و اصول حاکم بر فهم ادله و اجتهاد و استنباط فقهی)؛

۲. تعارض:

- تعریف تعارض؛
- شروط تعارض؛
- جمع عرفی؛
- اصل اولی در متعارضین؛
- اصل ثانوی در متعارضین؛
- مرجحات در باب تعارض؛

۳. تراحم:

- تعریف تراحم؛
- مرجحات باب تراحم.

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۵		۵			

د) منابع:

۱) اصلی:

- ۱) صدر، سید محمد باقر، دروس فی علم الاصول، الحلقة الثالثی، چاپ هفتم، ۱۳۹۲، دارالصدر؛
- ۲) بهسودی، محمد سرور، مصباح الاصول، تقریر الابحاث آیه الله العظمی السید ابوالقاسم الموسوی «المحقق الخوئی»، ۱۳۸۱، فقاهت؛

فروعی:

- ۱) انصاری، مرتضی بن محمد امین، محقق: ابراهیمی، مرتضی، الرسائل الجديدة و الفرائد الحديثة، ۱۳۹۱ ش، ۱۴۳۳ ق، الهادی، قم - ایران؛
- ۲) آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، کفایة الاصول، ۱۴۰۹ ق، مؤسسة آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، قم - ایران.

دروس تخصصی

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۱- شخصیت شناسی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم از منظر قرآن و سنت			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	بررسی و تحلیل شخصیت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم از منظر قرآن و سنت		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:
۲. مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛
۳. شخصیت و منزلت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در قرآن کریم؛
۴. شخصیت و منزلت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم از منظر اهل بیت علیهم السلام؛
۵. ویژگی‌های پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (زعامت، علم، عصمت و افضلیت در معنویت)؛
۶. شئون و وظایف پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (دریافت و ابلاغ وحی، اقامه حدود و هدایت مردم)؛
۷. صفات پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (شجاعت، کرامت، شرافت، سخاوت و...)
۸. شخصیت و منزلت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم از منظر عقل (کلام و فلسفه)؛
۹. شمائل، خصائص، لوازم، مواریث و معجزات؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر		
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی
	۱۰		۱۰		

(د) منابع:

(۱) اصلی:

(۲) فرعی:

- (۱) حسکانی، عبیدالله بن احمد، شواهد التنزیل لقواعد التفضیل، بی تا، سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، تهران؛
- (۲) ازهای، جواد، وحی و جایگاه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۷، سمپاد، تهران؛
- (۳) منتظری مقدم، حامد، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از دیدگاه اهل بیت علیهم السلام، ۱۴۰۰، مؤسسه امام خمینی (ره)، قم؛
- (۴) محمدی ری شهری، محمد، اهل بیت علیهم السلام در قرآن و حدیث، ۱۳۹۶، چاپ نهم، دارالحدیث، قم؛
- (۵) زهادت، عبدالمجید، شخصیت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم از منظر نهج البلاغه، پژوهشنامه حکمت و فلسفه اسلامی، ۱۳۸۵، شماره ۲۰؛
- (۶) مازندرانی، ابن شهر آشوب، مناقب آل ابی طالب علیهم السلام، ۴ جلد، ۱۳۷۹، علامه، قم؛
- (۷) قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، ۲ جلد، ۱۴۰۴، دارالکتاب، قم؛
- (۸) البیهقی، ابوبکر احمد بن الحسین، دلائل النبوة و معرفة احوال صاحب الشریعة، ۱۴۰۵، دارالکتب العلمیة، بیروت؛
- (۹) فخر رازی، محمد بن عمر، التفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب)، ۱۳۷۹، چاپ پنجم، اساطیر، تهران؛
- (۱۰) فیروزآبادی، مرتضی، فضائل الخمسة من الصحاح الستة، ۳ جلد، ۱۳۹۲، اسلامیة، قم؛
- (۱۱) یوسفی غروی، محمود، آیات الانوار فی فضائل النبی و آله الاطهار علیهم السلام، ۱۳۷۲، دارالنشر اسلام، قم؛
- (۱۲) شمس الموحیدین، علی، الفضائل و المعاجز، ۱۳۸۹، اشراق، تهران؛
- (۱۳) تلافی، علی اکبر، مؤمنی، محسن، فضائل الرسول، ۱۳۷۵، نیک معارف، تهران؛

۱. از آنجاییکه در سطح چهار عمده فعالیت آموزشی برعهده خود طلبه بوده و طلبه می‌بایست با جستجو در منابع مختلف تحقیق و پژوهش نماید امکان ذکر یک یا چند منبع بعنوان منابع اصلی به صلاح نیست.

۱۴) ترمذی، ابو عیسی، الشمائل المحمدية، بی تا، دار احیاء، بیروت.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۲- تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی)		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس
پیش نیاز	-	هم نیاز
هدف درس	بررسی، تحلیل و نقد گزارش‌های مهم دوران زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم از ولادت تا هجرت	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛

۲. مطالعه انتقادی گزارش‌ها و دیدگاه‌های فریقین درباره:

- ولادت، ارهاصات و نیاکان؛
- دوران کودکی (شیرخوارگی، ماجرای شق صدر و ...)
- دوران نوجوانی (سفر اول به شام، جنگ فجار، حلف الفضول و ...)
- دوران جوانی (سفر دوم به شام، ازدواج با خدیجه علیها السلام و فرزندان، بازسازی کعبه، دین پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و آباء قبل از بعثت)؛
- بعثت (نقد روایات آغاز وحی، مراحل دعوت، جهانی بودن دعوت، امی بودن پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم)؛
- هجرت به حبشه؛
- شعب ابی طالب، ایمان ابوطالب و نقش بنی هاشم در حمایت از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
- معراج؛
- هجرت به یثرب (بیعت عقبه، ليله المبيت و ...)

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) ابن هشام، السیرة النبویة، ۱۳۶۲، چاپ دوم، ادیب مصطفوی، شیراز؛
- ۲) یعقوبی، احمد بن واضح، تاریخ یعقوبی، بی تا، دار صادر، بیروت؛
- ۳) الطبری، أبوجعفر محمد بن جریر، تحقیق محمد أبوالفضل، ابراهیم، تاریخ الأمم و الملوک، ۱۳۸۷، چاپ دوم، دارالتراث، بیروت؛
- ۴) البلاذری، أحمد بن یحیی بن جابر بن داود، تحقیق سهیل، زکار و زرکلی، ریاض، انساب الأشراف، ۱۴۱۷/۱۹۹۶، چاپ اول، دارالفکر، بیروت؛
- ۵) الهاشمی البصری، محمد بن سعد بن منیع، تحقیق عطا، محمد عبدالقادر، الطبقات الکبری، ۱۴۱۸، چاپ دوم، دارالکتب العلمیة، بیروت؛
- ۶) عاملی، سید جعفر مرتضی، الصحیح من سیرة النبی الاعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۳۵ جلد، جلد اول، ۱۴۲۶، چاپ اول، دارالحديث، قم؛
- ۷) یوسفی غروی، محمد هادی، موسوعة التاريخ الاسلامی، ۴ جلد، ۱۴۱۷، چاپ اول، مجمع اندیشه اسلامی، قم؛
- ۸) فروخ، عمر، تاریخ صدر الاسلام و الدولة الامویة، ۱۹۷۲، دارالعلم للملایین، بیروت؛
- ۹) زکار، سهیل، تاریخ العرب و الاسلام منذ ما قبل المبعث و حتی سقوط بغداد، ۱۴۰۲، دارالفکر، بیروت؛
- ۱۰) جعفریان، رسول، تاریخ سیاسی اسلام، سیره رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۷۷، چاپ اول، الهادی، قم؛

بِسْمِ اللَّهِ مصوبات

شماره مصوبه : ۲۳۸ (دوره سوم)
شماره جلسه :
تاریخ جلسه : کارگروه تخصصی
۱۴۰۱/۰۴/۲۳
تاریخ ابلاغ : ۱۴۰۱/۰۶/۲۸

۱۱) محمدی، رمضان، نقد و بررسی گزارش‌های زندگانی پیش از بعثت پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم، ۱۳۸۷، چاپ اول، پژوهشگاه

علوم و فرهنگ اسلامی، قم؛

۱۲) زرگری نژاد، غلامحسین، تاریخ اسلام، ۱۳۸۵، چاپ پنجم، آیت عشق، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۳- تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مدنی) ۱			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی)	هم نیاز	-
هدف درس	بررسی، تحلیل و نقد گزارش‌های مهم دوران زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم از هجرت تا صلح حدیبیه		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

- مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛
- ۲. تحلیل جغرافیای طبیعی و انسانی مدینه؛
- ۳. تحلیل انتقادی گزارش‌ها و دیدگاه‌های فریقین درباره:
 - اقدامات زیربنایی برای تأسیس دولت و جامعه اسلامی؛
 - بناء مسجد، عقد مؤاخات، پیمان عمومی؛
 - ازدواج‌های پیامبر (حکمت‌ها و علل)؛
 - گروه‌ها و جریان‌ها (مسلمانان، مؤمنان، انصار، مهاجران، منافقان، مشرکان اهل کتاب)؛
 - ماهیت، عملکرد و مناسبات آنان؛
 - مهم‌ترین سرایا تا صلح حدیبیه؛
 - دلایل، چگونگی و نتایج؛
 - مهم‌ترین غزوات تا صلح حدیبیه؛
 - دلایل، چگونگی و نتایج؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتابی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) ابن هشام، السیرة النبویة، ۱۳۶۲، چاپ دوم، ادیب مصطفوی، شیراز؛
- ۲) یعقوبی، احمد بن واضح، تاریخ الیعقوبی، بی تا، دار صادر، بیروت؛
- ۳) الطبری، أبوجعفر محمد بن جریر، تحقیق ابراهیم، محمد أبو الفضل، تاریخ الأمم و الملوک، ۱۳۸۷، چاپ دوم، دارالتراث، بیروت؛
- ۴) نمیری، ابن شبة، ترجمه حسین صابری، تاریخ المدینة المنوره، ۱۳۸۰، مشعر، تهران؛
- ۵) واقدی، محمد بن عمر، محقق: جونز، مارزدن، المغازی، ۳ جلد، ۱۴۰۹ ق، ۱۹۸۹ م، مؤسسة الأعلمی للمطبوعات - بیروت.
- ۶) عبدالله ابن ادريس، ترجمه بختیاری، شهلا، جامعه مدینه در عصر نبوی، ۱۳۸۶، چاپ اول، سمت، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم؛
- ۷) عاملی، سید جعفر مرتضی، الصحیح من سیرة النبی الاعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۳۵ جلد، جلد اول، ۱۴۲۶، چاپ اول، دارالحديث، قم؛
- ۸) یوسفی غروی، محمد هادی، موسوعة التاريخ الاسلامی، ۸ جلد، ۱۴۱۷، چاپ اول، مجمع الفكر الاسلامی، قم؛
- ۹) فروخ، عمر، تاریخ صدر الاسلام و الدولة الامویة، ۱۹۷۲، دارالعلم للملایین، بیروت؛
- ۱۰) زکار، سهیل، تاریخ العرب و الاسلام منذ ما قبل المبعث و حتی سقوط بغداد، ۱۴۰۲، دارالفکر، بیروت؛
- ۱۱) جعفریان، رسول، تاریخ سیاسی اسلام: سیره رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۷۷، چاپ اول، الهادی، قم؛
- ۱۲) اسماعیلی، مهران، نقش ساختار اجتماعی یثرب در بنیان مدینة النبی، ۱۳۹۶، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۴- تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مدنی) ۲			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مدنی) ۱	هم نیاز	-
هدف درس	بررسی، تحلیل و نقد گزارش‌های مهم دوران زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم از صلح حدیبیه تا رحلت آن حضرت		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛

۲. تحلیل انتقادی گزارش‌ها و دیدگاه‌های فریقین درباره:

○ مهم‌ترین سرایا از صلح حدیبیه تا رحلت:

• دلایل، چگونگی و نتایج؛

○ مهم‌ترین غزوات از صلح حدیبیه تا رحلت:

• دلایل، چگونگی و نتایج؛

○ اعزام مبلغان - فدک - عام الوفود و ...؛

○ پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و جانشینی:

• حجة الوداع و حجة البلاغ؛

• غدیر و جانشینی امیرالمؤمنین علیه السلام؛

○ رحلت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم:

• تاریخ، چگونگی و پیامدها؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر		
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	مقاله
	۱۰		۱۰		

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) ابن هشام، السیرة النبویة، ۱۳۶۲، چاپ دوم، ادیب مصطفوی، شیراز؛
- ۲) یعقوبی، احمد بن واضح، تاریخ الیعقوبی، بی تا، دار صادر، بیروت؛
- ۳) الطبری، أبو جعفر محمد بن جریر، تحقیق ابراهیم، محمد أبو الفضل، تاریخ الأمم و الملوک، ۱۳۸۷، چاپ دوم، دارالتراث، بیروت؛
- ۴) نمیری، ابن شبة، ترجمه حسین صابری، تاریخ المدینة المنورة، ۱۳۸۰، مشعر، تهران؛
- ۵) عبدالله ابن ادريس، ترجمه بختیاری، شهلا، جامعه مدینه در عصر نبوی، ۱۳۸۶، چاپ اول، سمت، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم؛
- ۶) یوسفی غروی، محمد هادی، موسوعة التاريخ الاسلامی، ۴ جلد، ۱۴۱۷، چاپ اول، مجمع اندیشه اسلامی، قم؛
- ۷) فروخ، عمر، تاریخ صدر الاسلام و الدولة الامویة، ۱۹۷۲، دارالعلم للملایین، بیروت؛
- ۸) زکار، سهیل، تاریخ العرب و الاسلام منذ ما قبل المبعث و حتی سقوط بغداد، ۱۴۰۲، دارالفکر، بیروت؛
- ۹) جعفریان، رسول، تاریخ سیاسی اسلام: سیره رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۷۷، چاپ اول، الهادی، قم؛
- ۱۰) میرشریفی، سید علی، پیام آور رحمت، ۱۳۸۵، چاپ اول، سمت، تهران؛
- ۱۱) احمد العلی، صالح، ترجمه انصاری، هادی، دولت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، چاپ دوم، حوزه و دانشگاه، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۵- سیره عبادی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز	-
هدف درس	بررسی و تحلیل رفتار پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در امور عبادی به منظور استنباط سیره و اصول رفتاری آن حضرت		

ب) سرفصل ها:

۱. کلیات:
۲. مفهوم شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش ها / مبانی و روش؛
۳. مفاهیم (سیره، سیره عبادی، اصول رفتاری)؛
۳. مباحث نظری سیره (حجیت سیره معصومان علیهم السلام، ملاک تقسیم بندی مباحث سیره، دلالات سیره، مبانی و روش استنباط سیره)؛
۴. عبادت های پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم:
 - اصول رفتاری در عبادات (جایگاه عبادات در اختصاصات النبی، شرایط و مقدمات عبادت)؛
 - اهتمام به کمیت در عبادات؛
 - اهتمام به کیفیت در عبادات: (حضور قلب، توجه، استغراق و ...)
 - زمان و مکان عبادات؛
 - توجه به فلسفه عبادات؛
۵. شاخص های عبودیت (اخلاص، توکل، تسلیم و رضا، شکر، حب فی الله و بغض فی الله، گناه گریزی و طاعت گرایی، دنیا گریزی و آخرت گرایی و ...)

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۲) طباطبائی، سید محمد حسین، مترجم فقیهی، محمد هادی، سنن النبی صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۴۰۰، چاپ دوازدهم، بوستان کتاب، قم؛
- ۳) الأصبهانی، أبو محمد عبدالله بن محمد بن جعفر بن حیان، المعروف بأبی الشیخ، المحقق الونیان، صالح بن محمد، أخلاق النبی و آدابه، ۱۹۹۸، چاپ اول، دارالمسلم، عربستان؛
- ۴) الحداد، احمد بن عبدالعزیز بن قاسم، اخلاق النبی فی القرآن و السنة، ۱۹۹۹، دارالغرب الإسلامی، بیروت؛
- ۵) ابن حمید، صالح بن عبدالله، و ابن ملوح، عبدالرحمان بن محمد، موسوعة نضرة النعیم فی مکارم اخلاق الرسول الکریم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۲ جلد، ۱۴۲۶، دارالوسيلة، عربستان؛
- ۶) دلشاد تهرانی، مصطفی، سیره نبوی «منطق عملی»، ۱۳۹۴، چاپ هشتم، دریا، تهران؛
- ۷) جباری، محمد رضا، سیره اخلاقی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (سلوک فردی)، ۱۳۹۰، معارف، قم؛
- ۸) منتظر القائم، اصغر، مجموعه مقالات همایش بین المللی سیره شناختی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، دانشگاه اصفهان، اصفهان؛
- ۹) عبدالمحمدی، حسین، سیری در سیره اهل بیت علیهم السلام، ۱۳۹۴، چاپ دوم، المصطفی، قم؛
- ۱۰) جباری، محمد رضا، عرفان و عبادت در سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، فصلنامه تاریخ در آینه پژوهش، ۱۳۸۵، شماره ۱۱؛

۱۱) رضایی، حسن، فرهنگ نامه سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۹۵، باقرالعلوم، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۶- زن و خانواده در سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز	-
هدف درس	بررسی و تحلیل جایگاه زن و خانواده در سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم به منظور استنباط سیره و اصول رفتاری آن حضرت		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛

۲. نگاهی به وضعیت زن و خانواده در عصر جاهلیت؛

۳. جایگاه زن و خانواده در اسلام؛

۴. زن و خانواده در سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم:

○ حقوق و تکالیف در ارتباط با همسر - فرزندان و ...؛

۵. زن و جامعه در سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم:

○ حجاب، ارتباط زنان و نامحرمان، حضور در جامعه، اشتغال زنان و حقوق اجتماعی و سیاسی و اقتصادی زنان و ...؛

۶. سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در رابطه با خانواده (همسران - فرزندان و خویشاوندان)؛

۷. نقد شبهات مربوط به سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در حوزه زن و خانواده (تعدد زوجات - کودک همسری و ...)

ج) شیوه ارزشیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) طیبی، ناهید، زن در چشم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۶، جامعه الزهرا سلام الله علیها، قم؛
- ۲) حکیم زاده، فرزانه، سبک زندگی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم با همسرانش، ۱۳۹۳، جامعه الزهرا سلام الله علیها، قم؛
- ۳) الهاشمی البصری، محمد بن سعد بن منیع، تحقیق عطا، محمد عبدالقادر، الطبقات الكبرى، ۱۴۱۸، چاپ دوم، دارالکتب العلمیة، بیروت؛
- ۴) طبرسی، فضل بن حسن بن فضل، إعلام الوری بأعلام الهدی، ۱۴۱۷، آل البیت، قم؛
- ۵) حسون، محمد و مشکور، ام علی، اعلام النساء المؤمنات، ۱۴۱۱، اسوه، تهران - ایران؛
- ۶) باقری، خسرو، نگاهی دوباره به تربیت اسلامی، ۱۳۶۸، آموزش و پرورش، تهران؛
- ۷) تقی زاده، محمود، تصویر خانواده پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در دایرة المعارف اسلام، ۱۳۸۷، شیعه شناسی، قم؛
- ۸) علی، جواد، المفصل فی تاریخ العرب قبل الإسلام، ۱۰ جلد، ۱۹۷۶، دارالعلم للملایین و مکتبة النهضة، بیروت و بغداد؛
- ۹) داودی، محمد، و حسینی زاده، علی، سیره تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام، ۱۳۸۹، سمت، تهران؛
- ۱۰) حسینی زاده، علی، سیره تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام در تربیت کودک، ۱۳۹۴، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم؛
- ۱۱) طوسی، اسدالله، سیره تربیتی و اخلاقی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام در خانه و خانواده، ۱۳۸۹، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم؛
- ۱۲) حکیم زاده، فرزانه، خانواده از منظر نبوی، ۱۳۹۴، نشر معارف، تهران؛

۱۳) عابدینی، احمد، شیوه همسرمداری پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به روایت قرآن و سنت، ۱۳۸۳، الهادی، قم؛
۱۴) رضایی، حسن، فرهنگ نامه سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۹۵، باقرالعلوم، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۷- سیره فرهنگی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت (۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز -
هدف درس	بررسی و تحلیل اندیشه و رفتارهای پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در زمینه‌های فرهنگی و نفی مظاهر فرهنگ جاهلی به منظور استنباط سیره و اصول رفتاری آن حضرت	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛

۲. مواجهه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم با سنت‌ها و فرهنگ جاهلی (اصول و شاخصه‌های مواجهه)؛

۳. اصول سیره فرهنگی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم:

○ اصول حاکم بر سیره نبوی صلی الله علیه و آله و سلم در گسترش علم و دانش (ترویج قرائت و کتابت، اصل تفکر و تدبر، اصل

آزاداندیشی علمی، اصل تنوع در شاخه‌های علمی - هنر و ...)

○ اصول حاکم بر سیره نبوی صلی الله علیه و آله و سلم در تثبیت باورهای دینی (تبیین عقاید صحیح، مقابله با باورهای اسرائیلی،

مقابله با خرافات، ترویج حکمت و حقیقت‌گرایی و ...)

○ اصول حاکم بر سیره نبوی صلی الله علیه و آله و سلم در ترویج ارزش‌ها و اخلاق حسنه و آداب اسلامی و برخورد با آداب و

سنن جاهلی؛

○ اعزام مبلغ و ارسال نامه در ترویج اسلام؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر		
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی
	۱۰		۱۰		

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) طبرسی، حسن بن فضل بن حسن بن فضل، مترجم ابراهیم میرباقری، مکارم الاخلاق، ۲ جلد، ۱۳۶۵، فراهانی، تهران؛
- ۲) طباطبائی، سید محمد حسین، مترجم محمد هادی فقیهی، سنن النبی صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۴۰۰، چاپ دوازدهم، بوستان کتاب، قم؛
- ۳) الأصبهانی، أبو محمد عبدالله بن محمد بن جعفر بن حیان، المعروف بأبی الشیخ، المحقق الونیان، صالح بن محمد، أخلاق النبی و آدابه، ۱۹۹۸، چاپ اول، دارالمسلم، عربستان؛
- ۴) الحداد، احمد بن عبدالعزیز بن قاسم، اخلاق النبی فی القرآن و السنة، ۱۹۹۹، دارالغرب الإسلامی، بیروت؛
- ۵) ابن حمید، صالح بن عبدالله، و ابن ملوح، عبدالرحمان بن محمد، موسوعة نضرة النعیم فی مکارم اخلاق الرسول الکریم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۲ جلد، ۱۴۲۶، دارالوسيلة، عربستان؛
- ۶) محمدی ری شهری، محمد، و همکاران، گزیده سیره پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۹۶، پژوهشگاه قرآن و حدیث، قم؛
- ۷) دلشاد تهرانی، مصطفی، سیره نبوی، منطق عملی، ۱۳۹۴، چاپ هشتم، دریا، تهران؛
- ۸) منتظر القائم، اصغر، مجموعه مقالات همایش بین المللی سیره شناختی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، دانشگاه اصفهان، اصفهان؛
- ۹) یوسفی غروی، محمد هادی، موسوعة التاریخ الاسلامی، ۴ جلد، ۱۴۱۷، چاپ اول، مجمع اندیشه اسلامی، قم؛
- ۱۰) توحیدی منش، جواد، فرهنگ سازی و انقلاب فرهنگی در سیره پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم (۱ و ۲)، گنجینه معرفت، ۱۳۹۶، شماره ۲۱۸، سایت حوزه؛

بِسْمِ اللَّهِ مصوبات

شماره مصوبه : ۲۳۸ (دوره سوم)
شماره جلسه :
تاریخ جلسه : کارگروه تخصصی
تاریخ ابلاغ : ۱۴۰۱/۰۴/۲۳
۱۴۰۱/۰۶/۲۸

۱۱) سجادی، سید اسحاق، سیره فرهنگی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۴، جامعه المصطفی، قم؛

۱۲) جان احمدی، فاطمه، مبانی و سازوکارهای دگرگونی فرهنگی در عصر نبوی صلی الله علیه و آله و سلم، تاریخ اسلام، ۱۳۸۵،

شماره ۲۸؛

۱۳) رضایی، حسن، فرهنگ نامه سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۹۵، باقرالعلوم، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۸- پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و تمدن اسلامی			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	بررسی و تحلیل نقش پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در پایه‌ریزی تمدن اسلامی		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

- مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛
۲. مروری اجمالی بر وضعیت فرهنگی و تمدنی جهان مقارن بعثت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
۳. نقش و تأثیر پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در ساخت، اصلاح یا تغییر فرهنگ جاهلی به فرهنگ اسلامی:
- نگرش‌ها و باورها؛
 - ارزش‌ها و گرایش‌ها (نسبت به نژاد، جنسیت و...);
 - رفتارها؛
 - آداب و رسوم و عرفیات؛
 - ادبیات و شعر؛
 - حقوق؛
 - سبک‌های معماری و هنر؛
 - سبک زندگی؛

۴. نقش و تأثیر پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در ساخت، اصلاح یا تغییر نمادها و ظواهر تمدنی:

- نقش و تأثیر در ساخت و ... نظامات تمدنی (نظام سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی، اجتماعی و قضایی و ...);

- نقش و تأثیر در ساخت و ... زیرنظام‌های تمدنی (سیاست‌ها و راهبردها، مدیریت منابع نیروی انسانی، قوانین و مقررات، تشکیلات و روابط بین نظام‌ها و درون نظام‌ها)؛
- نقش و تأثیر در ساخت، شهر و شهرسازی؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) وطن دوست، رضا، نقش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در تمدن سازی اسلامی، ۱۳۹۶، همایش بین‌المللی تمدن سازی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس، دوره اول؛
- ۲) ولایتی، علی اکبر، پویایی فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، ۱۳۸۶، وزارت امور خارجه، تهران؛
- ۳) رضازاده جودی، مهدی، و رضازاده جودی، محمد کاظم، الگوی تمدنی اسلام در سیره نبوی با تکیه بر آیات قرآن کریم، پژوهشنامه معارف قرآنی، ۱۳۹۴، شماره ۲۰، صفحه ۱۸۹؛
- ۴) ویلیامز جیمز، دوران، تاریخ تمدن، ترجمه آرام، احمد، ۱۳۷۸، ویرایش دوم، چاپ ششم، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران؛
- ۵) حسنی فر، عبدالرحمن، کتاب‌شناسی تاریخ تمدن اسلامی، ۱۳۸۸، سروش، تهران؛
- ۶) زیدان، جرجی، تاریخ التمدن اسلامی، ۱۳۷۲، امیرکبیر، تهران؛
- ۷) بورلو، ژوزف، ترجمه علوی، اسدالله، تمدن اسلامی، ۱۳۸۹، آستان قدس رضوی، مشهد؛
- ۸) جان احمدی، فاطمه، تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، بی تا، معارف، قم؛
- ۹) عباسی، علی اکبر، کتاب تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، بی تا، هزاره ققنوس، اصفهان.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۹- سیره اقتصادی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی) (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز	-
هدف درس	بررسی و تحلیل اندیشه و رفتارهای پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در عرصه‌های تولید (منابع و درآمدها)، توزیع و مصرف به منظور استنباط اصول حاکم بر سیره		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

۱. مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛
۲. مفاهیم (سیره، اقتصاد، سیره اقتصادی، تولید، منابع، درآمد، توزیع و مصرف)؛
۳. وضعیت اقتصادی جزیره العرب در عصر جاهلی؛
۴. اندیشه اقتصادی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
۵. اصول حاکم بر سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در عرصه تولید:
 - تأکید بر کار و تلاش در عرصه زراعت، تجارت و ...؛
 - منابع و درآمد (زکات، خمس، فیه، انفال، خراج، جزیه و ...)
۶. اصول حاکم بر سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در عرصه توزیع:
 - تأکید بر اصل عدالت در توزیع، حفاظت و عدم حبس بیت‌المال، توجه به اقشار ضعیف در بهره‌مندی از بیت‌المال و ...؛
۷. اصول حاکم بر سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در عرصه مصرف:
 - تأکید بر اصل اقتصاد و میانه‌روی در مصرف، پرهیز از اسراف و تبذیر و تجمل، تأکید بر دیگرگرایی، انفاق، سخاوت و ...؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر		
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی
	۱۰		۱۰		

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) تسخیری، محمد علی، پنجاه درس در اقتصاد اسلامی، ۱۳۸۲، فرهنگ مشرق زمین، تهران؛
- ۲) حمیدیان، برات، سیره اقتصادی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم «آموزه‌های اقتصادی اسلامی در سیره نبوی صلی الله علیه و آله و سلم»، ۱۳۹۲، اولین همایش سبک زندگی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، زاهدان؛
- ۳) افغانی، سعید، اسواق العرب فی الجاهلیة و الاسلام، ۱۳۹۳، مؤسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان، قم؛
- ۴) ابن حمید، صالح بن عبدالله، و ابن ملوح، عبدالرحمان بن محمد، موسوعة نضرة النعمان فی مکارم اخلاق الرسول الکریم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۲ جلد، ۱۴۲۶، دارالوسيلة، عربستان؛
- ۵) یوسفی غروی، محمد هادی، موسوعة التاریخ الاسلامی، ۴ جلد، ۱۴۱۷، چاپ اول، مجمع اندیشه اسلامی، قم؛
- ۶) محمدی ری شهری، محمد، و همکاران، گزیده سیره پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۹۶، پژوهشگاه قرآن و حدیث، قم؛
- ۷) شریف زاده، محمد جواد، و سیدحسین زاده یزدی، سعید، سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مقابله با تهدیدهای اقتصادی، اقتصاد اسلامی، ۱۳۹۵، شماره ۶۲، صفحه ۵؛
- ۸) یوسفی، احمد علی، رفتار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان علیهم السلام در برابر نوسان قیمت‌ها، اقتصاد اسلامی، ۱۳۸۵، شماره ۲۴، صفحه ۳۹؛
- ۹) صدر، سید محمد باقر، اقتصادنا، انتشارات دار الصدر، بی جا؛
- ۱۰) کتانی، عبدالحی، ترجمه ذکاوتی قراگوزلو، علی رضا، نظام اداری مسلمانان در صدر اسلام، ۱۳۹۱، سمت، بی جا.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۱۰- سیره اخلاقی و تربیتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی) (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز	-
هدف درس	بررسی و تحلیل اندیشه و رفتارهای پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در عرصه اخلاق و تربیت آحاد جامعه به منظور استنباط سیره و اصول رفتاری آن حضرت		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛

۲. سیره اخلاقی:

○ اصول حاکم بر سیره اخلاقی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در سه حیطه فردی، خانوادگی و اجتماعی (زهد،

شجاعت، ایثار، عفو و گذشت، تواضع، تکریم، تشویق، تنبیه و ...)

۳. سیره تربیتی:

○ اصول حاکم بر سیره تربیتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در سه حیطه فردی، خانوادگی و اجتماعی در ساحت‌های

اعتقادی، اخلاقی، عقلانی و جسمانی (موعظه و نصیحت، تأکید بر نقش عقل، فطرت و وجدان، برانگیختن

احساسات و عواطف، بهره‌گیری از ابزار خانواده، معلم، محیط جامعه، رفیق، حس معنوی، کمیت و کیفیت در

عبادات، مجامع دینی، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر و ...)

۴. دست‌آورد اقدامات، مواضع و تدابیر اخلاقی و تربیتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) طبرسی، حسن بن فضل بن حسن بن فضل، مترجم رحیمیان، محمد حسین، مکارم الاخلاق، ۱۳۹۰، چاپ سوم، مؤمنین، قم؛
- ۲) طباطبائی، سید محمد حسین، مترجم فقیهی، محمد هادی، سنن النبی صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۴۰۰، چاپ دوازدهم، بوستان کتاب، قم؛
- ۳) الأصبهانی، أبو محمد عبدالله بن محمد بن جعفر بن حیان، المعروف بأبی الشیخ، المحقق الونیان، صالح بن محمد، أخلاق النبی و آدابه، ۱۹۹۸، چاپ اول، دارالمسلم، عربستان؛
- ۴) الحداد، احمد بن عبدالعزیز بن قاسم، اخلاق النبی فی القرآن و السنة، ۱۹۹۹، دارالغرب الإسلامی، بیروت؛
- ۵) ابن حمید، صالح بن عبدالله، و ابن ملوح، عبدالرحمان بن محمد، موسوعة نضرة النعیم فی مکارم اخلاق الرسول الکریم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۴۲۶، جلد ۱۲، دارالوسيلة، عربستان؛
- ۶) دلشاد تهرانی، مصطفی، سیره نبوی، منطق عملی، ۱۳۹۴، چاپ هشتم، دریا، تهران؛
- ۷) جباری، محمدرضا، سیره اخلاقی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (سلوک فردی)، ۱۳۹۰، معارف، قم؛
- ۸) منتظر القائم، اصغر، مجموعه مقالات همایش بین المللی سیره شناختی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، دانشگاه اصفهان، اصفهان؛
- ۹) عبدالمحمدی، حسین، سیری در سیره اهل بیت علیهم السلام، ۱۳۹۴، چاپ دوم، المصطفی، قم؛
- ۱۰) رضایی، حسن، فرهنگ نامه سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۹۵، باقرالعلوم، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۱۱- سیره سیاسی و اجتماعی		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی) (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز -
هدف درس	بررسی و تحلیل اندیشه و رفتارهای پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در عرصه های حاکمیتی، مناسبات و ارتباطات داخلی و خارجی و تعاملات اجتماعی به منظور استنباط سیره و اصول رفتاری آن حضرت	

ب) سرفصل ها:

۱. کلیات:

مفهوم شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش ها / مبانی و روش؛

۲. وضعیت سیاسی جهان معاصر بعثت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛

۳. سیره سیاسی:

○ اندیشه و دیدگاه سیاسی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (تشکیل حکومت دینی، تثبیت، گسترش آن و ...)

○ اصول و سیره عملی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در حکمرانی (تأکید بر اصل عدالت، پایبندی به عهد و پیمان ها

حتی با مشرکان، کارگزاران و اصل شایسته سالاری، برخورد منطقی با مخالفان و منتقدان، حقوق اقلیت ها، ظلم ستیزی

و طاغوت گریزی، عدالت محوری، اصل عزت و قدرت، سیره نظامی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، اصول رفتاری

در عرصه روابط فرامنطقه ای و ...)

۴. سیره اجتماعی:

○ اصول حاکم بر سیره اجتماعی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (اهتمام به رفع نیازها، محبت و احسان، عفو و گذشت،

خدا محوری در حب و بغض، عدالت محوری، شایسته گزینی و ...)

○ مسئولیت های اجتماعی (حاکمیت، ولایت، امر به معروف و نهی از منکر، تأکید بر مسئولیت های اجتماعی، تبیین

رابطه مسئولیت های شخصی، دینی و اجتماعی، تأکید بر جامعه پذیری، توجه به طبقات فرودست اجتماعی و ...)

مستقیمه

- آداب و رسوم اجتماعی (پذیرش، ایجاد یا اصلاح آیین‌ها، مراسم و مناسک اجتماعی، تعامل با سایر گروه‌های اجتماعی، جشن‌ها و سوگواری‌ها، مراسم ازدواج، تدفین، زنده به گور کردن دختران، تولد فرزند، عیادت از بیمار و ...)
- تنظیم روابط و تعاملات اجتماعی و حل معضلات (تبیین قوانین و حقوق اجتماعی، ارتباط و تعامل با گروه‌های مختلف جامعه، پیمان‌نامه‌ها و معاهدات، تبیین حقوق متقابل طبقات مختلف اجتماعی، ترسیم معیارها و ملاک‌های اسلامی در حل مناقشات اجتماعی و ...)

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) کتانی، عبدالحی، ترجمه ذکاوتی، علی رضا، نظام اداری مسلمانان در صدر اسلام، ۱۳۹۱، چاپ سوم، سمت، تهران؛
- ۲) دلشاد تهرانی، مصطفی، سیره نبوی صلی الله علیه و آله و سلم، منطق عملی (سیره مدیریتی)، ۱۳۹۴، چاپ هشتم، دریا، تهران؛
- ۳) جمعی از محققان، سیره سیاسی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۶، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم؛
- ۴) امین رستمی، علی، آموزه‌های فرهنگی در سیره نظامی معصومان علیهم السلام، ۱۳۹۱، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم؛
- ۵) پرهیزکاری، روح الله، نظام قضایی در تمدن اسلامی از عهد نبوی تا عصر علوی، ۱۳۹۵، دانشگاه معارف، قم؛
- ۶) منتظر القائم، اصغر، مجموعه مقالات همایش بین‌المللی سیره شناختی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، دانشگاه اصفهان، اصفهان؛
- ۷) شکوری، ابوالفضل، فقه سیاسی اسلام، ۱۳۶۱، آرین، قم؛
- ۸) جمعی از محققان، مجموعه مقالات همایش پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، انتشارات سدره المنتهی، بی جا؛
- ۹) ذاکری، علی اکبر، سیره سیاسی اهل بیت علیهم السلام، ۱۴۰۰، پژوهشگاه دفتر تبلیغات، قم؛

بِسْمِ تَعَالَى مَصُوبَات

شماره مصوبه : ۲۳۸ (دوره سوم)
شماره جلسه :
تاریخ جلسه : کارگروه تخصصی
تاریخ ابلاغ : ۱۴۰۱/۰۴/۲۳
۱۴۰۱/۰۶/۲۸

- ۱۰) ذاکری، علی اکبر، سیره نظامی اهل بیت علیهم السلام، ۱۴۰۰، پژوهشگاه دفتر تبلیغات، قم؛
۱۱) حمید الله، محمد، مجموعة الوثائق السياسية للعهد النبوی، ۱۴۰۷، بیروت.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۱۲- سیره مدیریتی		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت (۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی) (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز -
هدف درس	بررسی و تحلیل اندیشه و رفتارهای پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در عرصه‌های مدیریتی از قبیل مدیریت منابع انسانی، مدیریت رفتار سازمانی، سازماندهی، برنامه‌ریزی و	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:
۲. مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛
۳. اندیشه مدیریتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
۴. ساختار مدیریتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم و نظام ارزشی؛
۵. قوانین، مقررات و تشکیلات مدیریتی؛
۶. فرایند مدیریت در سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم: برنامه‌ریزی، سازماندهی، هدایت و رهبری، تصمیم‌گیری، نظارت و کنترل؛
۷. اصول حاکم بر سیره مدیریتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (تعهد و تخصص، ساده‌زیستی، عدم احتجاب، شایسته‌سالاری، عدم تکلف، نظم و انضباط، صبر و استقامت، شرح صدر، رفق و مدارا، تکریم، مشورت، تعاون، تبعیت و اطاعت، عزم و جدیت، رعایت عهد و پیمان، مدیریت تعارض منافع و ...):

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

(د) منابع:

(۱) اصلی:

(۲) فرعی:

- (۱) دلشاد تهرانی، مصطفی، سیره نبوی صلی الله علیه و آله و سلم، منطق عملی (سیره مدیریتی)، ۱۳۹۴، چاپ هشتم، دریا، تهران؛
- (۲) احمدی، محمدرضا، درآمدی بر سیره مدیریتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، حصون، ۱۳۸۵، شماره ۹، ص ۹۸؛
- (۳) خراشادی زاده، رضا، درس‌هایی از سیره مدیریتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، اعتدال، قم؛
- (۴) منتظرالقائم، اصغر، مجموعه مقالات همایش بین‌المللی سیره شناختی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، دانشگاه اصفهان، اصفهان؛
- (۵) نیک‌پور، امین، تبیین کارکردهای مدیریت منابع انسانی در سیره مدیریتی نبوی صلی الله علیه و آله و سلم (رویکردی تحلیلی)، مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱۳۹۹، شماره ۱، صفحه ۳۹۳؛
- (۶) چوبینه، سجاد، سیره مدیریتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، فرهنگ جهاد، ۱۳۸۵، شماره ۳ و ۴؛
- (۷) تابان، جعفر، ویژگی‌های مدیریت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، فصلنامه دین و سیاست، ۱۳۸۵، شماره ۹؛
- (۸) آرمسترانگ، مایکل، ترجمه ابیلی، خدایار، راهبردهای مدیریت منابع انسانی، ۱۳۸۱، افرا، تهران؛
- (۹) قاضی خانی، حسین، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و مدیریت تنش‌های مدینه، ۱۳۹۵، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم؛
- (۱۰) احمد العلی، صالح، ترجمه انصاری، هادی، دولت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، چاپ دوم، حوزه و دانشگاه، قم؛
- (۱۱) حمید الله، محمد، مجموعه الوثائق السیاسة للعهد النبوی صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۴۰۷، بیروت.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۱۳- سیره بهداشتی و زیست محیطی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی) (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز -
هدف درس	بررسی و تحلیل اندیشه و رفتارهای پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در ارتباط با بهداشت فردی و عمومی، محیط زیست و حیوانات به منظور استنباط سیره و اصول رفتاری آن حضرت ^۱	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛

۲. اوضاع بهداشتی و زیست محیطی جزیره العرب پیش از بعثت؛

۳. سیره بهداشتی:

○ اندیشه و اصول بهداشتی در سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (تأکید بر بهداشت فردی و اجتماعی و ...)

○ سیره و رفتار عملی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم درباره بهداشت فردی و اجتماعی (تبیین راهکارهای بهداشتی براساس

احکام تشریحی، ارائه الگوهای رفتاری در عرصه بهداشت فردی و جمعی و ...)

۴. سیره زیست محیطی:

○ اندیشه و اصول زیست محیطی در سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (تبیین جایگاه هستی‌شناختی، نظام طبیعت و

حیوانات و ...)

○ سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم درباره محیط زیست (تأکید بر حفظ و گسترش درختکاری، نهی و ممانعت از نابودی

درختان، تأکید بر حفظ و توسعه منابع آبی، تأکید بر توسعه کشاورزی و احیاء موات، رعایت اصول اخلاقی در ارتباط

با حیوانات، تأکید بر تأمین نیازهای طبیعی حیوانات، نهی از بهره‌کشی فوق طاقت از حیوانات، و ...)

۱. یک واحد بهداشت فردی و عمومی و یک واحد زیست محیطی.

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر		
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی
	۱۰		۱۰		

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) جوادی آملی، عبدالله، اسلام و محیط زیست، ۱۳۹۸، اسرا، قم؛
- ۲) مقیمی حاجی، ابوالقاسم، حقوق حیوانات در اسلام، ۱۳۸۷، نور السجاد، قم؛
- ۳) احمدی خواه، علی، حقوق حیوانات در سیره و سخن رسول رحمت صلی الله علیه و آله و سلم، ماهنامه معرفت، ۱۳۹۱، شماره ۱۸۲؛
- ۴) منتظر القائم، اصغر، مجموعه مقالات همایش بین المللی سیره شناختی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۵، دانشگاه اصفهان، اصفهان؛
- ۵) الجاحظ، عمرو بن بحر، الحيوان، ۷ جلد، بی تا، الاحیاء دارالکتب العلمیة، بی جا؛
- ۶) دلشاد تهرانی، مصطفی، سیره نبوی صلی الله علیه و آله و سلم، منطق عملی، ۱۳۹۴، چاپ هشتم، دریا، تهران؛
- ۷) طباطبائی، سید محمد حسین، مترجم فقیهی، محمد هادی، سنن النبی صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۴۰۰، چاپ دوازدهم، بوستان کتاب، قم؛
- ۸) نبی پور، فاطمه سادات، و فریین، میترا، سبک زندگی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در ارتباط با محیط زیست، ۱۳۹۲، اولین همایش سبک زندگی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، زاهدان؛
- ۹) رجنی، مطهره، و دیگران، واکاوی اهمیت محیط زیست از دیدگاه اسلام و قرآن کریم، ۱۳۹۴، دومین کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی، قم؛
- ۱۰) عامری، احمد، بهداشت محیط در اسلام، طب و تزکیه، ۱۳۸۶، شماره ۶۶ و ۶۷، ص ۹۰.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۱۴- بررسی انتقادی منابع تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم			تعداد واحد
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی) (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز	-
هدف درس	تحلیل و نقد منابع، مآخذ و آثار فریقین در حوزه تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم با تأکید بر گونه‌شناسی، اعتبارسنجی، مکتب‌شناسی و جریان‌شناسی تحریف؛		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛

۲. مباحث مقدماتی:

- گونه‌شناسی منابع و مآخذ تاریخی؛
- روش‌های کلی اعتبارسنجی منابع و مآخذ تاریخی؛ گزارش تاریخی (اعتبارسنجی و نقد درونی / اعتبارسنجی و نقد بیرونی)؛

- بررسی مهم‌ترین مکاتب تاریخ‌نگاری به تفکیک دوره‌های مختلف تاریخی؛

۳. مهم‌ترین منابع تاریخی:

- کتاب‌الرده مع نبذه من فتوح العراق و ذکر المثنی بن حارثه الشیبانی، محمدبن عمر واقدی؛
- التاریخ، خلیفة بن خیاط؛
- کتاب‌المحبر، محمد بن حبیب بغدادی؛

- کتاب المنمق، محمد بن حبيب بغدادی؛
 - المعارف، أبو محمد عبدالله بن مسلم ابن قتيبة؛
 - الإمامة و السياسة المعروف بتاريخ الخلفاء، أبو محمد عبدالله بن مسلم بن قتيبة الدينوري؛
 - فتوح البلدان، محمد بن يحيى بلاذري؛
 - الأخبار الطوال، ابوحنيفه دينوري؛
 - التاريخ، احمد بن ابى يعقوب؛
 - تاريخ الأمم و الملوك، محمد بن جرير طبري؛
 - مروج الذهب و معادن الجواهر، علي بن حسين مسعودي؛
 - التنبيه والإشراف، علي بن حسين بن علي مسعودي؛
 - تاريخ نامه طبري، ابو علي بلعمي؛
 - الاغانى، ابو الفرج اصفهاني؛
 - تجارب الأمم، ابو علي مسكويه الرازي؛
 - تاريخ گرديزي، ابو سعيد عبدالحى بن ضحاک ابن محمود گرديزي؛
 - البدء و التاريخ، مطهر بن طاهر المقدسي؛
۴. مهم ترین منابع سيره:

- سيره ابن اسحاق (كتاب السير و المغازي) محمد بن اسحاق بن يسار؛
- السيرة النبوية، محمد بن عبد الملك بن هشام؛
- المغازي، محمد بن عمر واقدی؛
- الطبقات الكبرى، محمد بن سعد بصری؛
- الشمائل المحمدية، محمد بن عيسى ترمذی؛

- السيرة النبوية و أخبار الخلفاء، ابو حاتم تميمي؛
- شرف المصطفى، ابوسعيد خركوشي نيشابوري؛
- تثبيت دلائل النبوة، قاضي عبدالجبار همداني؛
- أعلام النبوة، علي بن محمد بن حبيب ماوردي؛
- جوامع السيرة النبوية، ابن حزم اندلسي؛
- دلائل النبوة و معرفة أحوال صاحب الشريعة، ابوبكر بيهقي؛
- الدرر في اختصار المغازي و السير، ابن عبدالبر اندلسي؛
- أقضية رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم، ابن طالع قرطبي.

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقرير نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) شاکر، مصطفی، التاريخ العربی و المؤرخون: دراسة فی تطور علم التاريخ و معرفة رجاله فی الاسلام، بی تا، دارالعلم للملایین، بیروت؛
- ۲) سالم، عبدالعزیز، التاريخ و المؤرخون العرب، بی تا، دارالنهضة العربية للطباعة والنشر والتوزيع، بی جا؛
- ۳) حسین الشاربی، سید قطب إبراهيم، فی التاريخ .. فكرة و منهاج ، ۲۰۲۲، دارالشروق، بی جا؛

- ۴) فوزی النجار، حسین، التاريخ و السير، ۱۹۶۴، دارالقلم، مصر؛
- ۵) یزبک، قاسم، التاريخ و منهج البحث التاريخی، ۱۹۹۰، دارالفکر اللبنائی، بیروت؛
- ۶) کلیمان، هوار، و دیگران، ترجمه آژند، یعقوب، تاریخ نگاری در اسلام، ۱۳۹۴، گستره، تهران؛
- ۷) جعفریان، رسول، منابع تاریخ اسلام، ۱۳۷۶، انصاریان، قم؛
- ۸) سجادی، سید صادق، و عالم زاده، هادی، تاریخ نگاری در اسلام، ۱۳۸۸، سمت، تهران؛
- ۹) روزنتال، فرانتس، ترجمه آزاد، اسدالله، تاریخ تاریخ نگاری در اسلام، ۱۳۶۵، آستان قدس، مشهد؛
- ۱۰) آئینه‌وند، صادق، علم تاریخ در گستره تمدن اسلامی، ۱۳۷۷، پژوهشگاه علوم انسانی، تهران؛
- ۱۱) هیرشler، کنراد، تاریخ نگاری عربی در دوره میانه، مترجم صیامیان گرجی، زهیر، ۱۳۹۵، سمت؛
- ۱۲) رایبسون، چیس اف، تاریخ نگاری اسلامی، مترجم الویری، محسن، ۱۳۹۲، سمت؛
- ۱۳) موتسکی، هارلد، خاستگاه و تطور حدیث اسلامی، مترجم مرتضی کریمی‌نیا، ۱۳۹۰، دارالحدیث؛

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۱۵- نقد دیدگاه مستشرقان درباره تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی) (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز	-
هدف درس	تحلیل و نقد دیدگاه و آثار مستشرقان درباره تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (مبانی، روش‌ها، زمینه‌ها، انگیزه‌ها و شبهات آنان)		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:
- مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی و روش؛
۲. مراحل مطالعات مستشرقان درباره مسلمانان؛
۳. سیر تاریخی مطالعات مستشرقان درباره تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
۴. زمینه‌ها و علل علاقمندی مستشرقان درباره تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
۵. کیفیت (ویژگی‌ها)، کمیت و محورهای تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در میان غیرمسلمانان؛
۶. مراکز علمی و آثار مستشرقان درباره تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
۷. پیامدها و آسیب‌های مطالعات مستشرقان درباره تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
۸. دیدگاه‌ها و شبهات مستشرقان درباره تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
۹. نقد مبانی، روش‌ها و دیدگاه‌ها و آثار مستشرقان درباره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛
۱۰. نقدهای مستشرقان معاصر به سیره پژوهی مستشرقان گذشته؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) کریمی نیا، مرتضی، سیره پژوهی در غرب، ۱۳۸۶، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، تهران؛
- ۲) جان احمدی، فاطمه، تصویر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت زهرا سلام الله علیها در دایرة المعارف اسلام (ترجمه و نقد)، ۱۳۸۸، شیعه شناسی، قم؛
- ۳) تقی زاده داوری، محمود، تصویر شیعه در دایرة المعارف امریکانا (ترجمه و نقد مقالات شیعی دایرة المعارف امریکانا)، ۱۳۸۲، سازمان تبلیغات، نشر بین الملل، قم؛
- ۴) عبدالمحمدی، حسین، مستشرقان و پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۹۴، المصطفی، قم؛
- ۵) مطهری نیا، محمود، مستشرقان و پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، بررسی تطبیقی آراء پنج تن از مستشرقان درباره شخصیت و سیره نبوی صلی الله علیه و آله و سلم، ۱۳۸۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران؛
- ۶) زمانی، محمد حسن، شرق شناسی و اسلام شناسی غربیان، ۱۳۸۵، بوستان کتاب، قم؛
- ۷) قنبری، فاطمه، مستشرقان و وحی، ۱۳۹۵، بیکران دانش، تهران؛
- ۸) صمیمی، مینو، محمد در اروپا، ۱۳۸۲، اطلاعات، تهران.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۱۶- روش شناسی پژوهش در تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم			
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی ■ جبرانی □
پیش نیاز	تاریخ تحلیلی زندگانی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (عصر مکی) (عصر مدنی) ۱ و ۲	هم نیاز	-
هدف درس	بررسی، تحلیل و نقد مبانی، اصول و روش های پژوهش در تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (با تأکید بر روش های کیفی پژوهش)		

ب) سرفصل ها:

۱. کلیات:

مفهوم شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش ها / مبانی و روش؛

۲. تحقیق تاریخی و فرایند آن (توصیف، تبیین و تحلیل)؛

۳. روش ها، مکاتب، جریان ها و انواع پژوهش در تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛

۴. علوم مورد نیاز برای پژوهش در تاریخ و سیره معصومان علیهم السلام؛

○ (ادبیات، درایه، رجال، کلام، تفسیر، فقه، حدیث، علوم سیاسی، علوم اجتماعی، اقتصاد و ...)

۵. اصول و مبانی پژوهش در تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (انطباق با قرآن، عقل، سنت قطعی، اصول کلامی، عرف معقول و مشروع، عدم تناقض و ...)

۶. روش ها و مراحل پژوهش در تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم (تتبع و جمع آوری تمامی گزارش ها، ارزیابی سند و منبع، ارزیابی متن و دلالت، عرضه بر شواهد و قرائن)؛

۷. کاربرد روش تحقیق کیفی در تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم:

○ تحلیل محتوا؛

○ تحلیل گفتمان؛

○ پدیدار شناسی؛

- گرند تئوری؛
- روش هرمنوتیک.

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۱۰		۱۰			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) عاملی، سید جعفر مرتضی، الصحيح من سیرة النبی الاعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ۳۵ جلد، جلد اول، ۱۴۲۶، چاپ اول، دارالحدیث، قم؛
- ۲) عالم زاده نوری، محمد، استنباط حکم اخلاقی از سیره و عمل معصوم، ۱۳۹۶، چاپ اول، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم؛
- ۳) جعفریان، رسول، آشنایی مقدماتی با روش تحقیق در تاریخ، ۱۳۶۷، چاپ اول، سازمان تبلیغات اسلامی، تهران؛
- ۴) فرامرز قراملکی، احد، روش شناسی مطالعات دینی، ۱۳۸۸، چاپ پنجم، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد؛
- ۵) استراوس، آنسلم، و کربین، جولیت، ترجمه افشار، ابراهیم، مبانی پژوهش کیفی، ۱۳۹۰، چاپ اول، نشرنی، تهران؛
- ۶) فلیک، اووه، ترجمه جلیلی، هادی، درآمدی بر تحقیق کیفی، ۱۳۹۹، چاپ یازدهم، نشرنی، تهران؛
- ۷) ادیب حاج باقری، محسن، و دیگران، روش های تحقیق کیفی، ۱۳۸۲، چاپ اول، بشری، تهران؛
- ۸) تریسی، ساراج، ترجمه خنیفر، حسین و منیری شریف، طاهره، روش های تحقیق کیفی، ۱۳۹۴، چاپ اول، مؤسسه کتاب مهربان، تهران؛
- ۹) پاکتچی، احمد، روش شناسی تاریخ، ۱۳۹۳، چاپ اول، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران؛
- ۱۰) میرجعفری، حسین، و نورایی، مرتضی، روش پژوهش در تاریخ، ۱۳۸۸، چاپ اول، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، قم؛

۱۱) ملائی توانی، علیرضا، درآمدی بر روش پژوهش در تاریخ، ۱۳۹۳، چاپ هشتم، نشر نی، تهران؛

۱۲) حضرتی، حسن، روش پژوهش در تاریخ‌شناسی، ۱۳۹۷، چاپ دوم، نشر لوگوس، تهران؛

۱۳) حافظ‌نیا، محمد رضا، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، ۱۳۹۶، چاپ بیست و سوم، سمت، تهران؛

توضیحات:

ارائه یک مقاله علمی - پژوهشی.

دروس جبرانی

الف) شناسه درس:

عنوان درس:			۱- علوم حدیث و تاریخ اسلام	
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)	
نوع واحد	نظری ☒ مهارتی، کارگاهی ☐	نوع درس	مشترک ☐ تخصصی ☐ جبرانی ☒	
پیش نیاز	-	هم نیاز	-	
هدف درس	تبیین رابطه علوم حدیثی (حدیث، رجال، درایه و فقه الحدیث) با تاریخ اسلام و کاربرد آن در بررسی و نقد گزارش‌ها و متون تاریخی			

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

- مفهوم‌شناسی (مفهوم‌شناسی تخصصی: تاریخ، حدیث، رجال، درایه، روایت، خبر، علم الحدیث، مصطلحات الحدیث، فقه الحدیث و ...)، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛
- جایگاه و کاربرد دانش‌های تاریخ و حدیث در منظومه معارف دینی؛
- ساختار و چارچوب دانش‌های حدیثی؛
- اشتراکات و تمایزات تاریخ و علوم حدیث به لحاظ موضوعات، اهداف و منابع؛
- اشتراکات و تمایزات تاریخ و علوم حدیث به لحاظ ساختار، روش‌ها، مکاتب و یافته‌ها؛
- روش‌های اعتبارسنجی متون حدیثی و تاریخی؛
- روش‌های اعتبارسنجی متون حدیثی (وثوق سندی، وثوق صدور، وثوق منبعی و معیارهای افزایش یا کاهش اعتماد در آن)؛
- روش‌های اعتبارسنجی گزارش تاریخی (اعتبارسنجی و نقد درونی / اعتبارسنجی و نقد بیرونی)؛
- ارزیابی و آسیب‌شناسی مناسبات تاریخ و علوم حدیث (تداخل اصطلاحات، منابع، روش‌ها و ...)
- نقش و تأثیر متقابل دانش تاریخ در مطالعات و پژوهش‌های علوم حدیثی؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) ربانی، محمد حسن، اصول و قواعد فقه الحدیث، ۱۳۹۸، بوستان کتاب، قم؛
- ۲) معارف، مجید، رابطه تاریخ و فهم و نقد حدیث، مجله پژوهش دینی، ۱۳۸۵، شماره ۱۴؛
- ۳) طباطبایی، سید محمد کاظم، منطق فهم حدیث، ۱۳۹۰، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم؛
- ۴) طباطبایی، سید محمد کاظم، مبانی شناخت حدیث، ۱۳۹۶، دارالحدیث، قم؛
- ۵) غلامعلی، مهدی، سبک شناخت کتاب‌های حدیثی، ۱۳۹۰، دارالحدیث و سمت، قم؛
- ۶) مهدوی راد، محمد علی، تدوین الحدیث عند الشیعة الإمامیة؛ ۱۳۸۸، هستی نما، تهران؛
- ۷) جمشیدی، اسدالله، تاریخ حدیث، ۱۳۸۷، مؤسسه امام خمینی (ره)، قم؛
- ۸) البیضانی، قاسم، مبانی نقد متن الحدیث، ۱۴۳۲، جامعة المصطفی، قم؛
- ۹) غلامعلی، مهدی، رجال کاربردی با تکیه بر سندشناسی، ۱۳۹۸، دارالحدیث، قم؛
- ۱۰) رستم، اسد، کتاب نقد تاریخی (روایت بوم‌محور از تاریخ‌ورزی علمی مسلمانان)، بی تا، سمت، تهران؛
- ۱۱) پاکتچی، احمد، فقه الحدیث (با تکیه بر مباحث لفظی)، ۱۳۹۲، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران؛
- ۱۲) پاکتچی، احمد، روش‌شناسی تاریخ، ۱۳۹۳، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران؛
- ۱۳) پاکتچی، احمد، پژوهشی پیرامون جوامع حدیثی اهل سنت، ۱۳۹۲، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران؛

- ۱۴) نصیری، علی، آشنایی با علوم حدیث، ۱۳۸۵، مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، قم؛
- ۱۵) غفاری، علی اکبر، دراسات فی علم الدراية (تلخیص مقباس الهدایة)، ۱۳۸۴، سمت - دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران؛
- ۱۶) عتر الحلی، نورالدین محمد، منهج علوم الحدیث، ۱۴۱۸ق، دارالفکر دمشق - سوریه؛
- ۱۷) مدیرشانه چی، کاظم، تاریخ حدیث، ۱۳۸۵، سمت، تهران.

الف) شناسه درس:

عنوان درس:			۲- علم کلام و تاریخ اسلام
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ☒ مهارتی، کارگاهی ☐	نوع درس	مشترک ☐ تخصصی ☐ جبرانی ☒
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	تبیین رابطه علم کلام با تاریخ اسلام و کاربرد آن در بررسی و نقد گزارش‌ها و متون تاریخی		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی (مفهوم‌شناسی اصطلاحات اختصاصی هر یک از دو علم تاریخ و کلام)، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛

۲. پیدایش، مکاتب، ساختار و تطور علم کلام و تاریخ؛

۳. جایگاه و کارکرد دانش‌های کلام و تاریخ در منظومه معارف دینی؛

۴. بررسی دیدگاه‌ها در خصوص رابطه دانش تاریخ و علم کلام اسلامی؛

۵. تمایزات و اشتراکات تاریخ و کلام به لحاظ موضوع، هدف، روش، منابع و معیارهای اعتبارسنجی؛

۶. حجیت و اعتبار تاریخ، سنت و سیره معصومین علیهم السلام به عنوان یکی از مبانی کلامی؛

۷. ملاک‌ها و معیارهای اعتبار و تحقق باور و مبانی در کلام و تاریخ (ظواهر قطعی قرآن، سیره و سنت قطعی، عقل، اخبار متواتر و معتبر علمی)؛

۸. اصول پذیرفته‌شده علمی در کلام و ملاک سنجش آن برای گزاره‌های تاریخی و بالعکس؛

۹. رابطه سنجی کلام اهل سنت و کلام شیعی و نقش این دو در مطالعات تاریخی:

○ مقایسه تطبیقی تعاریف تاریخ و کلام در موضوعات: نبوت، امامت، نص الهی، وصایت، خلافت، علم و عصمت،

اعجاز و کرامت، وظائف و شئون امام، عدالت و افضلیت و...؛

۱۰. پیش فرض‌های کلامی دانش تاریخ:

○ نقد گزارش‌های تاریخی منافی با مبانی کلامی:

- گزارش‌های مربوط به پیامبر پیش از بعثت و بعد از آن: شق صدر، داستان غرانیق و ...؛
- گزارش‌های مربوط به امامان پیش از امامت و بعد از امامت؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) عسکری، سید مرتضی، معالم المدرستین، ۱۴۱۶، المجمع العلمی الاسلامی، قم؛
- ۲) عسکری، سید مرتضی، نقش ائمه در احیاء دین، ۱۳۶۸، بنیاد بعثت، تهران؛
- ۳) نجمی، محمد صادق، سیری در صحیحین، ۱۳۸۶، بوستان کتاب، قم؛
- ۴) الوردانی، صالح، دفاع عن الرسول ضد الفقهاء و المحدثین، ۱۴۳۲، وردانی، بیروت؛
- ۵) رضوی، رسول، ادوار تاریخی علم کلام اسلامی، مجله معارف عقلی، بی تا، مؤسسه امام خمینی (ره)، قم؛
- ۶) زنجانی، فضل الله، تاریخ علم کلام در اسلام، ۱۳۷۵، آستان قدس رضوی، مشهد؛
- ۷) حلبی، علی اصغر، تاریخ علم کلام در ایران و جهان اسلام، ۱۳۷۳، اساطیر، تهران؛
- ۸) برنجکار، رضا، علم کلام، بی تا، دارالحدیث، قم؛
- ۹) مشکور، محمد جواد، سیر کلام در فرق اسلامی، ۱۳۷۶، شرق، تهران؛

- ۱۰) صادقی، مصطفی، درآمدی بر مبانی کلامی تاریخ نگاری اسلامی، ۱۳۹۷، حوزه و دانشگاه، تهران؛
- ۱۱) صدر، سید محمد باقر، سنت‌های تاریخی در قرآن کریم، ۱۳۹۹، دارالصدر، قم؛
- ۱۲) مطهری، مرتضی، سنت‌های تاریخی، بی تا، صدر، قم؛
- ۱۳) مطهری، مرتضی، امامت، بی تا، صدر، قم؛
- ۱۴) وفایی، مهدی، الهیات تاریخ پژوهش در مبانی کلامی فلسفه تاریخ، گردش فرجام شناسانه در اندیشه جوآکیم فیوره‌ای و اندیشه تاریخی - کلامی مسیحی، چاپ اول، ۱۳۹۶، پژوهشکده تاریخ اسلام، تهران؛
- ۱۵) شیخ مفید، النکت الاعتقادیة؛ ۱۴۱۳ق، المؤتمر العالمی لألفية الشيخ المفید، قم؛
- ۱۶) شیخ مفید، اوائل المقالات، ۱۹۹۳م، دارالمفید، بیروت؛
- ۱۷) طوسی، خواجه نصیرالدین، تجرید الاعتقاد، تحقیق حسینی جلالی، محمد جواد، ۱۴۰۷ق، مکتب الأعلام الإسلامی، قم؛
- ۱۸) کاشفی، محمد رضا، کلام شیعه: ماهیت، مختصات و منابع، ۱۳۸۶ش، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، تهران؛
- ۱۹) زکی‌زاده رنانی، علیرضا، تاریخ کلام امامیه در ماوراءالنهر تا پایان قرن پنجم هجری و مقایسه آن با مکتب کلامی کوفه و قم، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۷، مشهد؛
- ۲۰) ربانی گلپایگانی، علی، و رضا نژاد، عزالدین، درآمدی بر علم کلام اسلامی؛ ۱۳۹۲، مرکز جهانی علوم اسلامی، قم؛
- ۲۱) سعیدی مهر، محمد، آموزش کلام اسلامی (دوره دو جلدی)؛ ۱۳۹۳، طه، قم؛
- ۲۲) موسوی تنیانی، سید اکبر، متکلمان ناشناخته امامیه از افول مدرسه کلامی کوفه تا آغاز مدرسه کلامی بغداد؛ ۱۳۹۸، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم؛
- ۲۳) جمعی از نویسندگان، امامت پژوهی، ۱۳۸۱ش، آستان قدس رضوی، مشهد.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۳- علم فقه و تاریخ اسلام		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس
پیش نیاز	-	هم نیاز -
هدف درس	تبيين روابط متقابل علم فقه و تاریخ	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛

۲. جایگاه و کاربرد دانش‌های تاریخ و فقه در منظومه معارف دینی؛

۳. تعامل و ارتباط فقه و تاریخ:

○ تعامل در منابع، اهداف و قلمرو:

• بهره‌گیری از اصول فقه و فقه در تاریخ و بالعکس؛ مانند نسبت‌سنجی در گزاره‌ها، حجیت گزاره‌ها از

جهت یقین‌آوری و متکی بر ظواهر کتاب و سنت و ...؛

۴. روش‌های اعتبارسنجی متون فقهی و تاریخی؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

(د) منابع:

(۱) اصلی:

(۲) فرعی:

- (۱) یوسفی غروی، محمد هادی، ارزیابی گزاره‌های تاریخی در تعامل با فقه و کلام، ۱۳۸۷، مؤسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان، قم؛
- (۲) رهدار، احمد، بررسی رابطه فقه و سیاست در عصر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، پژوهش‌های سیاست اسلامی، ۱۳۹۲، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اسلامی فتوح اندیشه، شماره سوم؛
- (۳) جناتی، محمد ابراهیم، ادوار فقه و کیفیت بیان آن‌ها، ۱۳۷۴، کیهان، تهران؛
- (۴) شهابی، محمود، ادوار فقه، ۱۳۷۵، فرهنگ و ارشاد، تهران؛
- (۵) پاکتچی، احمد، مکاتب فقه امامی ایران پس از شیخ طوسی تا پای‌گیری مکتب حله، ۱۳۸۵، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران؛
- (۶) کرمانی کجور، محمد، مقاله «قالب‌های اثرگذار داده‌های تاریخی در فرایند استنباط فقهی بررسی موردی مکتب معاصر نجف»، تاریخ اسلام، سال ۲۰، بهار ۱۳۹۸، شماره ۷۷؛
- (۷) صادقی، مصطفی، رساله دکتری با عنوان «بهره‌مندی فقه از تاریخ» با راهنمایی استاد رسول جعفریان.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۴- فلسفه تاریخ			تعداد واحد
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی □ جبرانی ■
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	تبيين ماهيت، قوانين، جهت حرکت، عوامل محرک و فرجام تاریخ با تأکید بر دیدگاه اسلام		

ب) سرفصلها:

۱. کلیات:

مفهوم شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهشها / مبانی؛

۲. کلیات، ضرورت، پیشینه، منابع، مفاهیم:

○ فلسفه علم تاریخ:

- علمیت تاریخ علیّت، آزمون پذیری و تبیین در تاریخ؛
- عینیت و حقیقت در تاریخ (میزان واقع نمایی و معرفت موجه در تاریخ)؛
- رابطه تاریخ و ارزشها (مرزهای دخالت روا یا ناروای ارزشها در تاریخ)؛
- رابطه علم تاریخ با دیگر علوم؛

○ فلسفه نظری تاریخ:

- قانون مندی تاریخ (مفهوم و انواع قانون، مفهوم و انواع تصادف)؛
- نقد و بررسی دلایل منکران و مثبتان قانون مندی تاریخ؛
- قوانین و سنن حاکم بر تاریخ از منظر قرآن و حدیث و فیلسوفان تاریخ؛
- بررسی رابطه سنن حاکم بر حرکت تاریخ با آزادی و اختیار انسان؛
- دیدگاههای تکامل گرا در تاریخ (بررسی و نقد)؛
- عوامل محرک تحولات تاریخ (حاکمیت و اراده خداوند، اراده انسان، تکامل گرایی، اقتصاد و فرهنگ، سنن الهی، قهرمانان، ادیان و انبیاء، انباشت علم و ...)

- فرجام یا هدف تاریخ از منظر قرآن و حدیث و فیلسوفان تاریخ؛
- حرکت تاریخ و تکرارپذیری آن؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) سلیمانی، جواد، فلسفه تاریخ، ۱۳۹۲، جامعه المصطفی، قم؛
- ۲) کافی، مجید، فلسفه نظری تاریخ، ۱۳۹۴، سمت، قم؛
- ۳) نوذری، حسینعلی، فلسفه تاریخ، روش شناسی و تاریخ نگاری، ۱۳۷۹، طرح نو، تهران؛
- ۴) مجتهدی، کریم، فلسفه تاریخ، ۱۳۸۱، سروش، تهران؛
- ۵) مطهری، مرتضی، فلسفه تاریخ، ۱۳۶۹، صدرا، تهران؛
- ۶) صدر، سید محمد باقر، سنت‌های تاریخ و فلسفه اجتماعی در مکتب قرآنی، ۱۳۶۹، رجا، تهران؛
- ۷) مصباح یزدی، محمد تقی، جامعه و تاریخ از دیدگاه قرآن، ۱۳۷۹، سازمان تبلیغات، تهران؛
- ۸) زرین کوب، عبدالحسین، تاریخ در ترازو، درباره تاریخ‌نگری و تاریخ‌نگاری، ۱۳۷۰، امیرکبیر، تهران؛
- ۹) والش، ویلیام هنری، مقدمه‌ای بر فلسفه تاریخ، ۱۳۶۳، امیرکبیر، تهران؛
- ۱۰) میرمحمدی، سید ضیاءالدین، واگرایی و تمایز فلسفه نظری تاریخ و فلسفه علم تاریخ، مجله روش شناسی علوم انسانی، ۱۳۸۴ش، شماره ۴۲؛
- ۱۱) کارگر، رحیم، فلسفه نظری تاریخ و دکترین مهدویت، مجله انتظار، پاییز و زمستان ۱۳۸۴، شماره ۱۷؛
- ۱۲) نوذری، حسینعلی، فلسفه تاریخ، روش‌شناسی و تاریخ‌نگاری؛ ۱۳۷۹، طرح نو، تهران.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۵- اهل بیت علیهم السلام و تمدن اسلامی		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت (۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس
پیش نیاز	-	هم نیاز -
هدف درس	شناخت جایگاه و نقش تأثیرگذار اهل بیت علیهم السلام در پیدایش و گسترش تمدن اسلامی	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛

۲. وضعیت فرهنگی و تمدنی جامعه در عصر اهل بیت علیهم السلام؛

۳. نقش اهل بیت علیهم السلام در تأسیس و شکل‌گیری تمدن اسلامی (توصیه به علم‌آموزی و نگارش، تأکید بر مدارا و تفکر،

تبیین مبانی و اصول مدنیت و جامعه‌گرایی اسلامی، نظم و...)

۴. نقش اهل بیت علیهم السلام در رشد و پویایی علوم:

○ علوم اسلامی و انسانی (تفسیر، حدیث، فقه، تاریخ، رجال، کلام، ادبیات، شعر و...)

○ علوم طبیعی (طب، صنایع، نجوم، معماری و...)

۵. عوامل رونق و شکوفایی تمدن اسلامی از منظر اهل بیت علیهم السلام (ایمان، نظم، رعایت حقوق، عدالت، دانش، انصاف، تقوا،

سلامت و بهداشت و...)

۶. عوامل رونق و شکوفایی فرهنگ اسلامی از منظر اهل بیت علیهم السلام (پوشش، گویش، معاشرت، آیین‌ها، مناسک، سنت‌ها،

آداب و...)

۷. چالش‌ها و علل انحطاط فرهنگ و تمدن اسلامی از منظر اهل بیت علیهم السلام (بازگشت به جاهلیت، ظلم، تفرقه، جاه‌طلبی،

اشرافیت، عدم رعایت حقوق متقابل و...)

۸. هنر (موسیقی، تصویرگری، آواز، تجسمی، نمایش، خطاطی و...) در کلام و سیره اهل بیت علیهم السلام (الزامات، حدود و ثغور و...);
۹. دستاوردهای مواضع و تدابیر تمدنی اهل بیت علیهم السلام در عصر حضور (سازمان و کالت، تخصصی شدن علوم و...);
۱۰. شاخصه‌های تمدن مهدوی در عصر ظهور (تمدن معیار) براساس تعالیم قرآن و اهل بیت علیهم السلام؛
۱۱. نقش فرهنگی تمدنی مزارات اهل بیت علیهم السلام در جهان اسلام (توصیه به زیارت، تبیین آداب، باید و نبایدها و...).

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

(د) منابع:

(۱) اصلی:

(۲) فرعی:

- (۱) صدر، سید حسن، تأسیس الشيعة لعلوم الاسلام، بی تا، اعلمی، قم؛
- (۲) محرمی، غلامحسن، نقش امامان شیعه علیهم السلام در شکل گیری و توسعه تمدن اسلامی، ۱۳۹۰، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم؛
- (۳) ولایتی، علی اکبر، نقش شیعه در فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، ۱۳۸۹، امیرکبیر، تهران؛
- (۴) خاکرند، شکر الله، سیر تمدن اسلامی، ۱۳۹۰، بوستان کتاب، قم؛
- (۵) کاشفی، محمد رضا، تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، ۱۳۹۰، جامعه المصطفی العالمیه، قم؛
- (۶) سیدکباری، علیرضا، حوزه های علمیه شیعه در گستره جهان، ۱۳۷۸، امیرکبیر، تهران؛
- (۷) نصر، سید حسین، ترجمه آرام، احمد، علم و تمدن در اسلام، ۱۳۸۸، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران؛
- (۸) جعفری، یعقوب، مسلمانان در بستر تاریخ؛ ۱۳۷۱، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران؛
- (۹) کتانی، عبدالحی، ترجمه ذکاوتی قراگوزلو، علیرضا، نظام اداری مسلمانان در صدر اسلام، ۱۳۸۸، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و سازمان سمت، قم؛
- (۱۰) یآوری سرتختی، محمد جواد، بررسی و تحلیل نظام آموزشی شیعیان امامیه، پایان نامه، ۱۳۹۶ش، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم؛
- (۱۱) مصباح، سید حسن، نقش معارف اهل بیت علیهم السلام در تمدن اسلامی، ۱۳۹۶، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی، قم؛
- (۱۲) الهی زاده، محمد حسین، درسنامه تدبیر در سیره تمدن ساز اهل بیت علیهم السلام، ۱۳۹۷، مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۶- اهل بیت علیهم السلام از دیدگاه اهل تسنن		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس
پیش نیاز	-	هم نیاز -
هدف درس	شناخت و بررسی جایگاه و منزلت اهل بیت علیهم السلام از دیدگاه اندیشمندان اهل سنت در ابعاد مختلف	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛

۲. امامت اهل بیت علیهم السلام از منظر اهل سنت؛

۳. امامت، ولایت، وصایت، خلافت، عصمت، علم الهی، وزارت و اخوت امیرالمؤمنین علیه السلام؛

۴. مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام از منظر اهل سنت؛

۵. مرجعیت سیاسی اهل بیت علیهم السلام از منظر اهل سنت؛

۶. مقامات معنوی، عبادی و فضائل و کرامات اهل بیت علیهم السلام از منظر اهل سنت؛

۷. حقوق متقابل اهل بیت علیهم السلام و امت از منظر اهل سنت؛

۸. حجیت سیره اهل بیت علیهم السلام از منظر اهل سنت؛

۹. منزلت اهل بیت علیهم السلام نزد صحابه از دیدگاه اهل سنت؛

۱۰. روایات مجعول درباره اهل بیت علیهم السلام در متون اهل سنت؛

۱۱. بررسی و نقد روایات؛

۱۲. شبهات امامت در کلام وهابیت؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) باقری، ابوالحسن، اهل بیت علیهم السلام از دیدگاه اهل سنت، ۱۳۸۴، مرکز جهانی علوم اسلامی، قم؛
- ۲) رضوانی، علی اصغر، اهل بیت علیهم السلام از دیدگاه اهل سنت، ۱۳۸۵، جمکران، قم؛
- ۳) عظیمی فر، علیرضا، قرآن و امامت اهل بیت علیهم السلام: تبیین و تحلیل دیدگاه مفسران شیعه و اهل سنت، ۱۳۸۸، مهر امیرالمؤمنین علیه السلام، قم؛
- ۴) حسن، نزار، اهل البیت علیهم السلام فی تفاسیر اهل السنة، ۱۴۲۸، المجمع العالمی لاهل البیت علیهم السلام، قم؛
- ۵) الهامی، داود، امامان اهل بیت علیهم السلام در گفتار اهل سنت، ۱۳۷۷، مکتب اسلام، قم؛
- ۶) هاشمی، محمد طاهر، مناقب اهل بیت علیهم السلام از دیدگاه اهل سنت، ۱۳۸۱، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد؛
- ۷) داداش نژاد، منصور، سیمای دوازده امام علیهم السلام در میراث مکتوب اهل سنت: از آغاز تا پایان سده دوازده قمری، ۱۳۹۵، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم؛
- ۸) محمدی ری شهری، محمد، اهل بیت علیهم السلام در قرآن و حدیث، ۱۳۷۹، دار الحدیث، قم؛
- ۹) طیبیان، حسین، و شجاعی فرد، حمید رضا، اهل بیت علیهم السلام در صحاح سته، ۱۳۹۱، وثوق، قم؛

- ۱۰) حسینی فیروزآبادی، مرتضی، فضائل الخمسة من الصحاح الستة و غيرها من الكتب المعتمدة عند اهل السنة و الجماعة، ۱۴۰۲، اعلمی، بیروت؛
- ۱۱) قندوزی، سلیمان بن ابراهیم، ینابیع المودة: سجل عظیم للاحادیث النبویة فی مناقب الامام علی علیه السلام و اهل البیت علیهم السلام، ۱۴۱۸، اعلمی، بیروت؛
- ۱۲) تیجانی سماوی تونسسی، سید محمد، اهل سنت واقعی، ۱۳۸۳، بنیاد معارف اسلامی، قم؛
- ۱۳) قلدجی، عبدالمعطی امین، ترجمه آئینه‌وند، صادق، خاندان وحی در احادیث اهل سنت: گزیده‌ای از کتاب: مناقب علی و الحسنین علیهم السلام و امهما فاطمة الزهرا سلام الله علیها ۱۳۶۲، امیرکبیر، تهران.

الف) شناسه درس:

عنوان درس:			۷- منبع شناسی تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	۳۲ (ساعت)	نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □
پیش نیاز	-	نوع درس	مشترک □ تخصصی □ جبرانی ■	هم نیاز	-
هدف درس	معرفی و تحلیل منابع و مآخذ مهم تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام				

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛

۲. قرآن مهم‌ترین منبع در شناخت تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام؛

۳. گونه‌شناسی منابع تاریخ اسلام شیعه و اهل سنت:

- تواریخ عمومی مانند: تاریخ طبری، الکامل فی التاریخ، تاریخ ابن الوردی، مختصر الدول لابن العبری؛
- سیره‌نگاری مانند: تهذیب السیره (دکتر عبدالسلام هارون)، تاریخ مدینه دمشق ابن عساکر (تاریخ امیرالمؤمنین، امام حسن، امام حسین و امام سجاد علیهم السلام)، مناقب الامام امیرالمؤمنین علیه السلام (محمد بن سلیمان کوفی با تحقیق محمودی)، سیره ابن إسحاق (تحقیق دکتر سهیل زکار شامی)، مغازی موسی بن عقبه (تحقیق حسین مرادی نسب)؛
- صحابه‌نگاری مانند: الدرجات الرفیعة فی طبقات الشیعة، سیدعلی خان مدنی شیرازی، دایرةالمعارف صحابه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم؛ سیره نبوی، نشر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، تحفة الاحباب فی نوادر آثار الاصحاب؛
- نسب‌نگاری مانند: انساب الاشراف بلاذری؛
- مقتل‌نگاری مانند: مقتل ابی مخنف، بخش تاریخ شهادت امام حسین علیه السلام از کتاب موسوعة التاریخ الاسلامی (محمد هادی یوسفی غروی) به صورت مقایسه‌ای با مقتل ابی مخنف از همین نویسنده، مقاتل الطالبیین، مقتل خوارزمی؛
- دلائل‌نگاری مانند: دلائل النبوة بیهقی، دلائل الامامة (منسوب به طبری)، عیون المعجزات (حسین بن عبدالوهاب)، اثبات الهداة (شیخ حر عاملی)، خرائج و جرائح، قطب الدین راوندی تحقیق سید محمد باقر موحد ابطحی نشر مدرسه

الامام المهدي عجل الله تعالى فرجه الشريف؛

- تاریخ محلی مانند: اخبار مکه ازرقی، اخبار مکه فاکهی، اخبار المدينة ابن شبة نمیری؛
- تک‌نگاری مانند: وقعة صفین نصر بن مزاحم، الجمل شیخ مفید، اختصاصات النبی صلی الله علیه و آله و سلم سیوطی، خصائص امیرالمؤمنین علیه السلام، نسائی؛
- فضائل و مناقبی مانند: مناقب ابن شهر آشوب، الخرائج و الجرائح قطب راوندی، ذخائر العقبی فی مناقب ذوی القربی محب الدین طبری؛

۴. منابع و مآخذ حدیثی در شناخت تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام (منابع حدیثی کهن شیعه و سنی، جوامع حدیثی):

- عیون اخبارالرضا شیخ صدوق، کافی کلینی، من لایحضره الفقیه شیخ صدوق، امالی شیخ مفید، مستدرک حاکم نیشابوری؛

۵. مآخذ شیعی تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام (مطالعات جدید):

- عمومی مانند: موسوعة التاريخ الاسلامی (محمد هادی یوسفی غروی)، تاریخ اسلام (سه جلدی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)، حیات سیاسی فکری امامان شیعه (رسول جعفریان)، منابع تاریخ تشیع (منصور داداش نژاد)، سیره پیشوایان (مهدی پیشوایی)؛

- دانشنامه‌ای مانند: دانشنامه امام علی علیه السلام، دانشنامه امام حسین علیه السلام و دانشنامه امام مهدی عجل الله تعالى فرجه الشريف؛
- تک‌نگاری درباره هر امام مانند: فروغ ولایت (آیت‌الله سبحانی)، الصحیح من سیرة الامام علی علیه السلام (سیدجعفر مرتضی عاملی)، صلح امام حسن علیه السلام (شیخ راضی آل یاسین)، مسند هر یک از ائمه علیهم السلام (عزیزالله عطاردی)، امام صادق علیه السلام عند المذاهب الاربعه (اسد حیدر)؛

- دائرة المعارف‌ها مانند: مداخل ائمه علیهم السلام در دانشنامه جهان اسلام و دائرة المعارف بزرگ اسلامی به ویژه مدخل جعفر بن محمد صلی الله علیه و آله و سلم در ج ۱۸ دائرة المعارف بزرگ اسلامی؛

- کتابشناسی‌های تحلیلی مانند: کتاب‌شناسی توصیفی اهل بیت علیهم السلام (مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام ۱۳۸۴)، کتابشناسی تاریخی امام حسین (محمد اسفندیاری)؛

- وضعیت‌شناسی‌ها مانند: سازمان و کالت (دکتر محمدرضا جباری)، تاریخ سیاسی غیبت امام دوازدهم عجل الله تعالى فرجه الشريف (جاسم حسین)، سیمای دوازده امام علیهم السلام در منابع اهل سنت (منصور داداش نژاد)؛

۶. مآخذ اهل سنت در تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام (مطالعات جدید):

- علی و بنوہ علیہم السلام (طاہا حسین)، امام صادق علیہ السلام (عبدالحمیم جندی)، ینایع المودۃ (قندوزی حنفی)، اهل البیت علیہم السلام) (توفیق ابو علم)، کشف الغمۃ (اربلی)؛
۷. مآخذ مستشرقین در تاریخ و سیرہ اهل بیت علیہم السلام (مطالعات جدید):
- تصویر حضرت محمد صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم در دایرۃ المعارف اسلام، تصویر امامان شیعه علیہم السلام در دایرۃ المعارف اسلام (شیعه شناسی)، نخستین اندیشه‌های شیعی تعالیم امام محمد باقر علیہ السلام (ارزینا لالانی)، سیرہ پژوهی در غرب (مرتضی کریمی نیا)، عذر تقصیر به پیشگاه محمد و قرآن (جان داونتپورت ترجمہ غلامرضا سعیدی)، محمد پیامبری کہ از نو باید شناخت (گئورگیو) و محمد پیغمبر شناخته شده (محمد علی انصاری)؛
۸. ویژگی‌ها، شاخص‌ها، آسیب‌ها، موانع و چالش‌های نگارش درباره تاریخ و سیرہ اهل بیت علیہم السلام؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) صادقی، مصطفی، و جعفری، حسین، گزیده کتاب‌شناسی تاریخ تشیع، ۱۳۸۹ ش، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم؛
- ۲) هدایت پناه، محمد رضا، منابع تاریخی شیعه تا قرن پنجم، ۱۳۹۵ ش، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم؛
- ۳) بخشی، منصوره، تاریخ‌نگاران امامیه، ۱۳۹۶ ش، جامعه الزهراء، قم؛
- ۴) مدرسی طباطبایی، سید حسین، مترجم جعفریان، رسول و قرایی، علی، میراث مکتوب شیعه از سه قرن نخستین هجری، ۱۳۸۳، بی نا، قم؛
- ۵) الرفاعی، عبدالجبار، معجم ما کُتِبَ عن الرسول صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیته علیهم السلام، ۱۳۷۴، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران؛
- ۶) سجادی، صادق، و عالم‌زاده، هادی، تاریخ‌نگاری در اسلام، ۱۳۸۹، سمت، تهران؛
- ۷) روزنتال، فرانتس، ترجمه آزاد، اسد الله، تاریخ تاریخ‌نگاری در اسلام، ۱۳۶۵ ش، آستان قدس، مشهد؛
- ۸) ثواقب، جهانبخش، تاریخ‌نگاری عصر صفویه و شناخت منابع و مآخذ، ۱۳۸۰، نوید، شیراز؛
- ۹) غفوری، محمد، نقش شیعه در تاریخ‌نگاری اسلامی، ۱۳۹۴ ش، مشعر، تهران؛
- ۱۰) امامی، فر، علی، تاریخ‌نگاران شیعه تا پایان قرن هفت هجری، ۱۳۸۳، پارسیان، قم.

الف) شناسه درس:

عنوان درس:			۸- متون تاریخی
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس	مشترک □ تخصصی □ جبرانی ■
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	کسب توان فهم متون اصیل تاریخی به عربی قدیم با خواندن متن و شناخت واژه‌ها، اصطلاحات و ساختار		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛

۲. سبک‌شناسی نگارشی و ادبی متون عربی در ادوار مختلف به همراه شواهد و مصادیق (عهد اموی، عهد عباسی اول و دوم)؛

۳. مهارت‌افزایی در قرائت و ترجمه متون مختلف تاریخی کهن؛

۴. تجزیه و ترکیب متون و منابع تاریخی؛

۵. تحلیل محتوایی و ادبی متون تاریخی؛

۶. برخی از متون معیار برای فعالیت کلاسی:

○ نهج البلاغه، الارشاد و الجمل (شیخ مفید)، تاریخ طبری، مروج الذهب (مسعودی)، السیرة النبویة (ابن هشام)، اخبار الطوال

(دینوری)، المغازی (واقدی)، فتوح البلدان (بلاذری)، انساب الاشراف (بلاذری)، احسن التقاسیم (مقدسی)، الطبقات الکبری

(ابن سعد)، اخبار مکه (ازرقی)، تاریخ المدینة المنورة (ابن شبة نمیری)، تاریخ یعقوبی، تجارب الامم (ابن مسکویه)، الغارات

(ثقفی)، وقعة صفین (نصر بن مزاحم منقری)، مقاتل الطالبیین (ابوالفرج اصفهانی)، اعلام الوری (طبرسی)، کشف الغمة فی معرفة

الائمة عليهم السلام (اریلی)؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) آل بویه، عبدالعلی، متون تاریخی به زبان عربی، ۱۳۸۴ ش، پیام نور، تهران؛
- ۲) طبیبیان، حمید، گزیده متون تاریخی به زبان عربی همراه با ترجمه فارسی، ۱۳۸۰، اساطیر، تهران؛
- ۳) رجوع به همان متون اصلی تاریخ.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۹- جزیره العرب پیش از بعثت		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت
نوع واحد	نظری ■ مهارتی، کارگاهی □	نوع درس
پیش نیاز	-	هم نیاز -
هدف درس	تبیین و تحلیل وضعیت دینی، اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی جزیره العرب پیش از بعثت با توجه به نقش تأثیرگذار اسلام در تغییر فرهنگ جاهلی	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی (عرب، جزیره العرب، جاهلیت، مخضرم و...)، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛

۲. جغرافیای جزیره العرب:

- طبیعی: مناطق، آب و هوا، وادی‌ها، بادیه‌ها، کوه‌ها، تقسیمات اقلیمی، معادن و خاک؛
- انسانی: گونه‌های عرب (شمال، جنوب، عاربه، مستعربه، عدنانی و قحطانی)، قبائل و مناطق؛
- زیست آن‌ها؛
- نظام، ساختار و روابط سیاسی - اجتماعی؛
- نظام قبیله، حکومت‌های شمالی و جنوبی، جنگ‌ها و پیمان‌ها؛
- فضای سیاسی و اجتماعی مکه و یثرب؛

۳. دین و فرهنگ (ادیان و باورها، هنجارها و ناهنجاری‌ها، آداب و رسوم، زن و خانواده، ادبیات، هنر و معماری)؛

۴. اقتصاد (منابع ثروت، بازارها، مشاغل و حرف، معاملات، صنایع، راه‌های تجاری، صادرات و واردات)؛

تذکر: در محورهای فوق، به نقش تأثیرگذار اسلام در تحول از جاهلیت به نظام دینی توجه شود؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

- ۱) علی، جواد، المفصل فی تاریخ العرب قبل الاسلام، ۱۹۶۸م، دارالعلم للملایین، بیروت؛
- ۲) زیدان، جرجی، العرب قبل الاسلام، ۱۳۰۶ق، منشورات دار مکتبة الحیاة، بیروت؛
- ۳) قدوره شامی، فاطمه، تطور تاریخ العرب: السیاسی و الحضاری، من العصر الجاهلی الی العصر الاموی، ۱۹۹۷م، دار النهضة العربیة، بیروت؛
- ۴) شکرى آلوسی، محمود، بلوغ الارب فی معرفة احوال العرب، ۱۳۴۲ق، مطبعة الرحمانیة، مصر؛
- ۵) سویدی، محمد امین، سبائك الذهب فی معرفة قبائل العرب، ۲۰۱۶، المکتبة العلمیة، قم؛
- ۶) بغدادی، محمد بن حبیب، المنق فی اخبار قریش، ۲۰۱۰، عالم الکتب للطباعة والنشر والتوزیع، بی جا؛
- ۷) اندلسی، ابن حزم، جمهرة انساب العرب، ۲۰۰۷، بی نا، بی جا؛
- ۸) ابن بکار، زبیر، جمهرة نسب قریش و اخبارها، ۱۴۱۹ق، دارالیمامة، بی جا؛
- ۹) ازرقی، ابوالوید، اخبار مکه و ما جاء فیها من الآثار، ۱۹۸۳م، دارالاندلس للنشر، بیروت؛
- ۱۰) جعفریان، رسول، تاریخ سیاسی اسلام، ۱۳۷۷، الهادی، تهران.

الف) شناسه درس:

عنوان درس: ۱۰- جهان در عصر بعثت		
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت (۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ☒ مهارتی، کارگاهی ☐	نوع درس ☐ مشترک ☐ تخصصی ☐ جبرانی ☒
پیش نیاز	-	هم نیاز -
هدف درس	بررسی و تحلیل وضعیت دینی، اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی ایران، روم، هند، چین و آفریقا در عصر بعثت با تأکید بر مؤلفه‌ها و مظاهر فرهنگ جاهلی	

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛

۲. ایران:

- وضعیت سیاسی - اجتماعی؛
- وضعیت دینی و اخلاقی؛
- وضعیت فرهنگی و تمدنی؛
- وضعیت اقتصادی؛

۳. روم:

- وضعیت سیاسی - اجتماعی؛
- وضعیت دینی و اخلاقی؛
- وضعیت فرهنگی و تمدنی؛
- وضعیت اقتصادی؛

۴. آفریقا (مصر، حبشه، ...):

- وضعیت سیاسی - اجتماعی؛
- وضعیت دینی و اخلاقی؛
- وضعیت فرهنگی و تمدنی؛
- وضعیت اقتصادی؛

۵. هند و چین:

- وضعیت سیاسی - اجتماعی؛
- وضعیت دینی و اخلاقی؛
- وضعیت فرهنگی و تمدنی؛
- وضعیت اقتصادی؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

د) منابع:

۱) اصلی:

۲) فرعی:

۱) کریستن سن، آرتور امانوئل، ترجمه رشید یاسمی، غلامرضا، ایران در زمان ساسانیان، ۱۳۹۴، نگاه، تهران؛

۲) کریستن سن، آرتور امانوئل، ترجمه مینوی، مجتبی، وضع ملت و دولت و دربار در دوره شاهنشاهی ساسانیان، ۱۳۸۶،

اساطیر، تهران؛

- ۳) وات، مونت گومری، ترجمه آژند، یعقوب، تأثیر اسلام در اروپا، ۱۳۶۱، مولی، تهران؛
- ۴) لعل نهر، جواهر، ترجمه تفضلی، محمود، نگاهی به تاریخ جهان، ۱۳۹۴، امیرکبیر، تهران؛
- ۵) توینبی، آرنولد جوزف، ترجمه آژند، یعقوب، تاریخ تمدن: تحلیلی از تاریخ جهان از آغاز تا عصر حاضر، ۱۳۹۴، مولی، تهران؛
- ۶) امام، سید جلال، تاریخ اسلام در چین، ۱۳۹۷، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران؛
- ۷) باهنر، محمد جواد و هاشمی رفسنجانی، اکبر، جهان در عصر بعثت، ۱۳۸۶، نشر فرهنگ اسلامی، تهران.

الف) شناسه درس:

عنوان درس:			۱۱- روش تحقیق در تاریخ
تعداد واحد	۲ واحد	تعداد ساعت	(۳۲ ساعت)
نوع واحد	نظری ☒ مهارتی، کارگاهی ☐	نوع درس	مشترک ☐ تخصصی ☐ جبرانی ☒
پیش نیاز	-	هم نیاز	-
هدف درس	شناخت شیوه تدوین طرح نامه، پایان نامه و مقاله		

ب) سرفصل‌ها:

۱. کلیات:

مفهوم‌شناسی (تعریف لغوی و اصطلاحی تحقیق و پژوهش و تبیین تمایز مفهومی و کاربردی آن با تبلیغ، ترویج و...)، اهمیت، ضرورت و اهداف درس / منابع و پژوهش‌ها / مبانی؛

۲. اهداف تحقیق: (پاسخ‌گویی به مسائل، مرتفع کردن ابهامات، واکاوی و نقد داده‌ها، تجزیه و تحلیل روشمند گزاره‌ها، دست‌یابی به قوانین کلی یا نظریه‌ها، پیش‌بینی و کنترل رویدادها، فراگیری روش رسیدن به حقایق و کشف مجهولات، فراگیری روش ثبت و انتشار نتایج تحقیقات در قالب مقاله علمی و امتیازنامه، کسب مهارت لازم برای اجرای پروژه‌های مشاوره‌ای و کسب مهارت لازم برای انجام پایان‌نامه‌های تحصیلی)؛

۳. انواع تحقیق:

- بر اساس روش: توصیفی / تحلیلی / توصیفی-تحلیلی؛
- بر اساس نتیجه: بنیادی / کاربردی / توسعه‌ای؛
- بر اساس منابع: میدانی و کتابخانه‌ای؛
- بر اساس مرزهای دانش: درون رشته‌ای، چند رشته‌ای، بین رشته‌ای؛
- بر اساس رویکرد: توصیفی، تبیینی، انتقادی؛
- بر اساس ماهیت: متن پژوهی / مسئله پژوهی؛

۴. انواع طرح تحقیق:

- مراحل تحقیق؛

- شیوه تهیه طرح تحقیق اولیه؛
- آشنایی با روش های مطالعاتی؛
- ساختار تحقیق در تولید محتوا؛
- تحلیل محتوا یا تجزیه و تحلیل داده ها؛

ج) شیوه ارزیابی:

آزمون نهایی		آزمون میانی	ارزشیابی مستمر			
شفاهی	کتبی		ترجمه	تقریر نویسی	ارائه کلاسی	مقاله
	۸		۱۲			

(د) منابع:

(۱) اصلی:

(۲) فرعی:

- ۱) حافظ نیا، محمد رضا، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، ۱۳۹۶، چاپ بیست و سوم، سمت، تهران؛
- ۲) جعفریان، رسول، آشنایی مقدماتی با روش تحقیق در تاریخ، ۱۳۶۷، سازمان تبلیغات اسلامی، قم؛
- ۳) فرامرز قراملکی، احد، روش‌شناسی مطالعات دینی، ۱۳۸۸، چاپ پنجم، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد؛
- ۴) پاکتچی، احمد، روش‌شناسی تاریخ، ۱۳۹۳، چاپ اول، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران؛
- ۵) میرجعفری، حسین و نورایی، مرتضی، روش پژوهش در تاریخ، ۱۳۸۸، چاپ اول، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، قم؛
- ۶) ملائی توانی، علیرضا، درآمدی بر روش پژوهش در تاریخ، ۱۳۹۳، چاپ هشتم، نشر نی، تهران؛
- ۷) حضرتی، حسن، روش پژوهش در تاریخ‌شناسی، ۱۳۹۷، چاپ دوم، نشر لوگوس، تهران؛
- ۸) خواجه نوری، عباسقلی، روش تحقیق، ۱۳۸۵، دانشگاه تهران، تهران؛
- ۹) حسین‌نژاد، ق، روش تحقیق مفهومی در متون اسلامی، ۱۳۷۵، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران؛
- ۱۰) نبوی، بهروز، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم اجتماعی، ۱۳۸۴، فروردین، تهران؛
- ۱۱) کلاک، کیتس، مترجم اوانسیان، اوانس، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در تاریخ، ۱۳۶۲، اساطیر، تهران؛
- ۱۲) ساماران، شارل، مترجم ذات‌علیان، غلامرضا، بیگناه، ابوالقاسم، یغمایی، اقدس، روش‌های پژوهش در تاریخ، ۱۳۸۹، آستان قدس، مشهد؛
- ۱۳) هروی، جواد، روش تحقیق و پژوهش علمی در تاریخ، ۱۳۸۹، امیرکبیر، تهران.

مرتضی مقتدایی
رئیس شورای سیاست گذاری
حوزه های علمیه خاوران

مرتضی مقتدایی